

בס"ד עש"ק פרשת שמייני כ"ח ניסן תשפ"ה "שבת געלע מצות"

{אבות-פ"א} מבה"ח המולד אור ליום ב' בשעה 8:30 בערב ו-2 ח'

ר"ח אייר ביום שני ושלישי {דף היומי ביום שב"ק מכות י"ח}

נא לא לקרוא בשעת התפלה וקריאת התורה

דברי תורה לפרשת השבוע

מוצ"ש	הד"ג	ניו יורק
9:00	7:31	מונטריאל
9:08	7:39	לונדון
9:29	8:00	מנצ'סטר
9:43	8:14	אנטוורפן
10:09	8:37	ציריך
9:43	8:11	וינה
9:14	7:45	מלבורן
6:51	5:22	

הדלולא
דצדיקא

אורחות
חיים

סיפור על
הפרישה

אמרי קודש
בעלזא

פנינים
יקרים

הדבר אשר צוה ה' תעשו קאי על התורה, וירא אליכם כבוד ה' שלא תצטרכו לשום משכן, ופשוט שלא תלוי במשכן כי אם במה שתעשו אשר צוה ה'.

קרב אל המזבח. (ט, ז).

שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לך נבחרת (רש"י). מהו "לך נבחרת" אמר לו משה לאהרן: לאמיתו של דבר אני הייתי אמור להיות כהן גדול ורק משום שהייתי בוש ואמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה (שמות ג, יא) ניתנה לך (עיין זבחים קב:). לפיכך אם גם אתה תהיה בוש יצטרכו למנות שלישי לכהן גדול, על כן "קרב אל המזבח". "לך" כלומר, מסיבה זאת גופא - "נבחרת".

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (ט, ז)

פרש"י ז"ל שהיה אהרן בוש א"ל קרב כו'. יש ללמוד מכאן שכך צריך להיות, שהאדם יבוש מצד עצמו, ואעפ"כ יתקרב אל המצוה מכח ציווי השי"ת שלכך נבחר. כי בוודאי מה שאהרן התבייש, זה היה כראוי. כי אהרן היה צדיק ולא היה בו חסרון מדה. אך גם זה דבר גדול, שע"י שאמר לו קרב כתיב מיד ויקרב כו'. זה סימן שהיתה זו בוושה של אמת. וכלל הדברים, כי בוושה ודאגה של אמת אינם מביאים לידי עצבות ולא לשום מניעה בעבודת ה', אדרבא מביאים לידי שמחה כמ"ש (תנא דבי אליהו רבה ג) שמחתי מתוך יראתי ויראתי מתוך שמחתי כו'.

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח

ועשה את חטאתך ואת עולתך. (ט, ז)

שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לך נבחרת. (רש"י) ותמוה, דאטו בשביל שנבחר לך על כן אינו ראוי לירא ולהתבייש בדבר, ונראה הכוונה שאמר לו לך נבחרת, כלומר מפני שיש לך יראה ובושה מן הקב"ה לך דייקא נבחרת, כי זבחי אלקים רוח נשברה והקב"ה שוכן על דכא ושפל רוח, ולכן נבחר "אהרן" להיות "הכהן הגדול" כי היה חביב מאד אצל הקב"ה בגלל ענוותנותו

(ובושתו, (מהבעל שם טוב הקדוש ז"ע, מובא בדגל מתנה אפרים)

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח. (ט, ז)

כתב רש"י ז"ל שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לך נבחרת. עוד יש לומר בזה, דאיתא

במשנה במסכת ראש השנה, כל המחויב בדבר מוציא את הרבים ידי חובתו,

כתב רש"י ז"ל להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה ע"כ, יש לדקדק דכפל בלישניה "מעשה" העגל "שעשה". ויובן על פי דברי רש"י ז"ל עה"פ (במדבר ט"ז כ"ד) "ושעיר עיזים אחד לחטאת" כותב שם רש"י: "לחטת כתיב חסר א' שאינו כשאר חטאת, שכל חטאת שבתורה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה, וזו עולה קודמת לחטאת". עכ"ל רש"י ז"ל. ויל"ד מפני מה באמת שם עולה קודמת, ורש"י ז"ל מתרץ קושיא בקושיא, וקושיא השניה קיימת ונשארת. אמנם טעם העולה שבא אחר חטאת אמרו חז"ל משל לפרקליט רצה פרקליט נכנס דורון אחריו, ורש"י ז"ל הביאו בפרשת ויקרא (ה, ח). והטעם הוא כי עולה באה על המחשבה וחטאת על המעשה, והנה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה (קדושין מ). נמצא דלא הוי המחשבה רק חטא קל. ולז"א חז"ל עולה מכפרת בקופיאי, ור"ל חטאת קל. ולכן הוצרך להביא חטאת תחלה לכפר על המעשה, ואח"כ לא נשאר רק המחשבה שהיא חטא קל, הביא את העולה, ולא באה לכפרה רק בתורת דורון. אמנם בעבודה זרה ח"ו מצרף הקב"ה מחשבה למעשה (קדושין מ). דכתיב (יחזקאל יד, ה) למען תפוש את בני ישראל בלבם, נמצא דאז עולה בא לכפרה גמורה לכפר על המחשבה, לזה קודמת העולה כי המחשבה קודמת למעשה. ולזה בפרשת שלח מדבר הכתוב בעבודה זרה כפרש"י ז"ל בעכו"ם הכתוב מדבר ע"ש, לזה כתיב לחטאת חסר א' לומר דבזה עולה קודמת, אבל במעשה העגל שלא היה באהרן רק מעשה ולא מחשבה כי מחשבתו היתה לשמים כאומרם ז"ל (שמו"ר לז, ב), היה ג"כ החטאת קודמת לעולה. לזה כתיב לחטאת בא' ואח"כ ואיל לעולה. וזה כוונת רש"י ז"ל בדקדוק כפל בלישניה על מעשה העגל שעשה, נקט תרי עשיות לומר לך שלא היה רק מעשה ולא מחשבה, עכ"ל הקדוש.

(הרה"ק הרבי ר' שמעלקע מניקלשבורג ז"ע)

זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. (ט, ו) יש לבאר הפסוק הזה בפני עצמו ואינו מובן. על פי מה שאיתא ברבי משה אלשיך ז"ל על 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה, ח), כי הקדוש ברוך הוא מתאוה לשכון בתוכנו ממש ולא במשכן דוקא. והנה ישראל התאוו במשכן וציפו ויחלו על ידי המשכן שתשרה השכינה וירא אלינו כבוד ה', אמר להם אל תבטחו בזה, כי אם העיקר הוא זה

לכבוד

יומא דהילולא דהרה"ק

רבי ישעי' לע מקערעסטירער זי"ע

נלב"ע ג' אייר תרפ"ה

הונצח ע"י הנגיד הנדיב הנכבד

הרב אהרן הכהן ענגעל שליט"א

ברוקלין ניו-יורק

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת צארטיל טרויבע ע"ה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ז"ל

נפטרה כ"ח ניסן תש"נ תנצב"ה

הונצחה ע"י חתנה הרה"ג ר' ישראל גבריאל אדלר שליט"א אב"ד טורדא

ויש לומר הכוונה בזה, כי הנה הצדיק שהוא נקי מכל פשע ועון, איננו יכול לבקש רחמים על דורו שיתכפרו עונם, כי כן אמרינו במסכת חגיגה שהמטביל כלי בתוך כלי ואין כשופרת הנוד בפה הכלי החיצון, אז אם הכלי החיצון הוא טהור ורק הכלי הפנימי טמא וצריך טבילה, לא מהני הטבילה לכלי הפנימי כי הכלי החיצון מפסיק, אבל אם גם הכלי החיצון טמא, אז מגו דסלקא טבילה להאי כלי סלקא נמי לכלי הפנימי, הרי שרק אם המטהר טעון נמי טבילה אז מגו דזכי לנפשי זכי נמי לחברי, אבל אם אין לו שום שייכות לבני דורו בענין זה, אינו יכול לטהר. וזה שאמרו, כל המחויב בדבר, שיש בו שמץ של חוב, אז יכול להוציא רבים מידי חובתן שלהם לכפר עליהם ולטהרם. ומטעם זה נתגלגל הדבר שנתפס אהרן בעון העגל, כי זהו מחסד עליון שמובחר האנושי שבדור העומד לשרת לפני ולפנים יוכל לכפר על בני ישראל מתוך שתהא בו אחיזה בפגם כלשהו. וזה שאמר משה לאהרן קרב אל המזבח וכפר בעדך ובעד העם, שע"י שזקוק לכפר בעדך ע"י תוכל לכפר בעד העם, וכשהיה אהרן בוש לגשת בגלל חטא העגל, אמר לו משה "לך נבחרת", כי נבחרת לכפר על הדור וזה אפשר לעשות רק אם נכשלים באיזה פגם, ולכן נתגלגל לידך חטא העגל, ובכן הרי העון במלאכה שאינה צריכה לגופה, כי כל תכליתה היתה רק למען תוכל לכפר על ישראל, ואם כן אין לך מה להתבייש כי החטא באמת אינו חטא. (תפארת שלמה)

ואחיכם כל בית ישראל יבנו את השריפה אשר שרף ה' (י, ו)
ביאר הפסוק על פי מה שנאמר בפרשת עקב (דברים ח, ה): "כי כאשר יסר איש את בנו ה' אלוֹקֵיךָ מִיִּסְרֶךָ", וכתבו המפרשים, שטבע האב הוא, שאף אם יחרה אפו בבנו ומבקש ליסרו בכדי לחנכו לא ימסרנו לאדם אחר, פן יוסיף ויכנו מעבר לנדרש, אלא מכה אותו בעצמו. וכך אכן מצינו שמיתת בנ"א היא על ידי מלאך המוות, שהוא שליח, ואילו מיתת צדיקים היא על ידי הקב"ה בעצמו, וכמו שנאמר שמשה רבינו מת במיתת נשיקה. ואף כאן, הכתוב בא להפליג בתיאור צדקתם של נדב ואביהו, כדי שיתעורר העם בבכי רב, ועל כן אמר להם: "ואחיכם כל בית ישראל יבנו את השריפה אשר שרף ה'", כלומר: מכיון ששרף אותם ה' בכבודו ובעצמו, אות הוא שהם היו צדיקים, ולכן ודאי שראוי לבכות על מיתתם. (הגה"ק בעל שערי תורה ז"ע)

דרש דרש משה (י, טז)
מקובל בידינו דרש מכה ודרש מכה היינו לכתוב דרש א' בסוף שיטה ודרש ב' בתחילת שיטה, הוא להורות כשישלים האדם איזה דרש בתורה וסובר שסיים ההשגה חוזר ומשלים בראש כי עדיין הוא התחלה, ממגלה עמוקות ואתחנן אופן ט', והוא לדעתי לרמז להאדם לבל יאמר הנה זה תכלית השגתי ולא אתייגע להשיג עוד מה שאינו בכח השגתי, לא יאמר כן כי באם יתחיל עוד לדרוש הנה השי"ת יתן כח נוסף בנפשו ושכלו להשיג עוד, וזה לדעתי מתבאר בפסוק (תהלים ט' יא) ויבטחו בך יודעי שמך (אותן היודעים שהתורה היא שמותיו של הקב"ה ואי אפשר לבוא לתכליתה, עם כל זה הם בוטחים בך ומוסיפים ודורשים בכל עת ההשגה יתירה בידועם שתוסיף להם אומץ) כי לא עזבת דורשיך ה' (היינו שאינך עוזב אותן היודעים מתיבות דר"ש דר"ש ונקראים דורשיך. (אגרא דפרקא)

ואת שעיר החטאת דרוש דרש משה וגו' וידבר אהרן אל משה הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם וגו' ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'. וישמע משה וייטב בעיניו. (י, טז-כ) ופירש"י ז"ל, "הייטב בעיני ה'" אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות, עכ"ל. ולפי פירושו עדיין קשה – וכי משה לא ידע מזה שיש לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות. ומדוע קצף מתחילה על בניו ואח"כ היטיב בעיניו. וי"ל על פי מה דאיתא בגמרא (חולין ס:) דשעיר ראש חודש היה בא לכפר על מיעוט הירח כמאמר הכתוב (ויקרא כה, יא-טו) "ובראשי חדשיכם תקריבו וגו' ושעיר עזים אחד לחטאת לה", בסוד הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח, כנודע הסוד בזה ליו"ת. וי"ל לפי זה דסברת משה רבינו ע"ה היה שאם היה אוכל אהרן את החטאת בכוונה הראויה לפי מדריגת אהרן היה נעשה אז התיקון בשלמות, ונתמלאה תיכף פגימת הלבנה כדאיתא (רש"י ויקרא י, יז) שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. וכאן היה הבעלים השי"ת בסוד הביאו עלי כפרה, ולא היו צריכים להקריב עוד שעיר ראש חודש, וממילא היה רק קדשי שעה, ומותר לאכול באנינות.

ולזה קצף על אהרן ועל בניו מדוע לא אכלתם את החטאת וגרמתם בזה שלא נעשה אז התיקון, דסברת משה רבינו ע"ה היה דכוונת השי"ת היה לאכול שעיר ר"ח רק בפעם הזאת, ועי"ז יהיה תיכף התיקון במיעוט הירח. ועל זה השיבו אהרן – דאם כוונת השי"ת היה שלא להקריב שעיר ראש חודש רק פעם אחת, וכבר יגיע זמן התיקון, לא היה קרה אותה מעשה כזו במיתת בניו. כידוע שבגמרא התיקון יהיה "בלע המות לנצח" (ישעי כה, ח), ומזה ראינו שעדיין לא הגיע זמן התיקון, והיו צריכים עוד להקריב שעיר ראש חודש, וממילא הוי קדשי דורות ואסור לאכלם באנינות. וזהו שאמר אהרן – "ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'", כיון שאתה רואה שקרה אותו כאלה, מזה ראינו שאין זה קדשי שעה, ואם אכלתי חטאת היום, הייטב בעיני ה', דלא

יש לומר הכוונה בזה, כי הנה הצדיק שהוא נקי מכל פשע ועון, איננו יכול לבקש רחמים על דורו שיתכפרו עונם, כי כן אמרינו במסכת חגיגה שהמטביל כלי בתוך כלי ואין כשופרת הנוד בפה הכלי החיצון, אז אם הכלי החיצון הוא טהור ורק הכלי הפנימי טמא וצריך טבילה, לא מהני הטבילה לכלי הפנימי כי הכלי החיצון מפסיק, אבל אם גם הכלי החיצון טמא, אז מגו דסלקא טבילה להאי כלי סלקא נמי לכלי הפנימי, הרי שרק אם המטהר טעון נמי טבילה אז מגו דזכי לנפשי זכי נמי לחברי, אבל אם אין לו שום שייכות לבני דורו בענין זה, אינו יכול לטהר. וזה שאמרו, כל המחויב בדבר, שיש בו שמץ של חוב, אז יכול להוציא רבים מידי חובתן שלהם לכפר עליהם ולטהרם. ומטעם זה נתגלגל הדבר שנתפס אהרן בעון העגל, כי זהו מחסד עליון שמובחר האנושי שבדור העומד לשרת לפני ולפנים יוכל לכפר על בני ישראל מתוך שתהא בו אחיזה בפגם כלשהו. וזה שאמר משה לאהרן קרב אל המזבח וכפר בעדך ובעד העם, שע"י שזקוק לכפר בעדך ע"י תוכל לכפר בעד העם, וכשהיה אהרן בוש לגשת בגלל חטא העגל, אמר לו משה "לך נבחרת", כי נבחרת לכפר על הדור וזה אפשר לעשות רק אם נכשלים באיזה פגם, ולכן נתגלגל לידך חטא העגל, ובכן הרי העון במלאכה שאינה צריכה לגופה, כי כל תכליתה היתה רק למען תוכל לכפר על ישראל, ואם כן אין לך מה להתבייש כי החטא באמת אינו חטא. (תפארת שלמה)

וירד מעשות החטאת וגו' ויצאו ויכרכו את העם. (ט, ככ-כג)
או י"ל דבאמת אצל הצדיקים עובדי ה' חשוב זה יותר בעיניהם למעלה גדולה, מה שחושבין תמיד עבור טובת ישראל, לברך אותם ולהמשיך עליהם שפע טוב לכל צרכיהם, וזה יחשב להם לעליה יותר מדביקות פשוטה בעולמות עליונים. וז"ש וירד מעשות רצ"ל כשירדו מזו הבחי' של תיקון העולמות ובאו לתוך הזמן, אז ויצאו, רצ"ל שיצאו מבחי' זו של הדביקות ולקחו במחשבתם לברך את העם, רצ"ל שזהו יותר טוב בעיניהם לברך את זרע ישראל, וגבוה להם בחי' זו מבחי' הדביקות. וז"ש ויקרב את העולה רצ"ל דהצדיק הוא איש חסד העובד עבודת ישראל הוא מקרב את כל העליות לשמו ית', וזה שאמר הכתוב ויעשה כמשפט, היינו שעשה זה העלייה כאלו היתה כך במשפט ובדין, כי אחר כל עליה צריך להיות ירידה, אבל הוא עושה זה כאלו היה שורת הדין כך נותן, ואצלו לא היה חשוב זאת העלייה, רק מצד היושר העלה הכל כנ"ל. (אוהב ישראל)

וידם אהרן... (י, ג)
במדרש: מה היה לו לומר, "וביום השמיני ימול" נראה לבאר כוונת המדרש, על פי מה שאמרו חז"ל בטעם הדבר שניתנה מילה בשמיני, כדי שלא יהיו כל העולם שמחים, ואביו ואמו עצבים. אהרן הכהן בעבודתו ביום השמיני הביא שמחה גדולה לעולם כמו שכתוב "וירא כל העם וירנו", כאשר פגעה בו מדת הדין וערבה שמחתו, היה לו מקום להרהר ח"ו אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא על שכל העם שמחים והוא עצב, והתורה אמרה "וביום השמיני ימול". השכר שקבל היה על "וידם אהרן", שקבל עליו דין שמים באהבה ולא הקשה ממילה שניתנה בשמיני. (יעלת חן)

וידם אהרן. (י, ג).
ויש לדקדק למה נאמר כאן בלשון זו "וידם אהרן" ולא ויחריש אהרן וכדומה. וי"ל לפי שבן אדם, גם כשהוא מחריש, אפשר להכיר את מצב רוחו מתוך הבעת פניו, ואילו על דומם אין להכיר שום דבר, ואין ברו מוכיח על תוכו כלום, ומדרגתו של אהרן בשעה זו היתה בבחינת דומם, שלא היה ניכר עליו שום שמץ של אבלות, אפילו רק בהעוית פנים או בדומה לזה.

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש וגו'. (י, ג) ופירש"י ז"ל, "הוא אשר דבר וגו'" – היכן דבר? ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי, אל תקרי בכבודי אלא במכובדי א"ל משה לאהרן – אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במידעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך, עכ"ל. אבל לפירושו קשה, מה "לאמר". ונראה, כי כן דיבר הקב"ה כאן למשה, שיהא מזוהר כן לבני ישראל, אשר לא יאמרו חלילה על בני

שמעתי רק בקדשי שעה, וזה קדשי דורות כנ"ל, ולזה "וישמע משה וייטב בעיניו". (עטרה לראש צדיק)

הן היום הקריבו את חטאתם ותקראנה אתי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'. (י, יט) אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות (רש"י). דברי רש"י צריכים ביאור. והנה, אמרו חז"ל: שאל באחת ועלתה לו, דוד בשנים ולא עלתה לו (יומא כב). ובביאור הענין כתב בספר החיים לאחי המהר"ל לפי שדוד חטא בדבר שיש לו מקיימים אחרים, ונמצא שלא נתבטלה שום מצוה ממצוות ה', ולכן אף שחטא בשנים לא עלתה לו במלוכה. לעומת זאת, שאל שחטא באחת, הרי חטא במצוה פרטית, ואז כשלא קיימה נתבטלה לגמרי מצות ה', ולכן אף שחטא רק באחת עלתה לו במלוכה. וזהו שכיוון רש"י בדבריו. "בקדשי שעה" אם לא יאכלו הרי נתבטלה המצוה לגמרי ומשום כך לא יבואו להקל בזה, אולם "קדשי דורות" הרי לא יתבטלו לגמרי שהרי הם קיימים לדורות, ולפיכך היה מקום להזהיר לכל יבואו להקל בזה. ואמנם מתחילה התרעם עליהם משה באמרו "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה", והיינו שזאת נתן לכם ואין לאחר זולתכם, ואם כן נתבטלה המצוה לגמרי. על כך השיבו שהרי הם "קדשי דורות" ונמצא שלא יתבטלו לגמרי. וזהו שנאמר: "וישמע משה וייטב בעיניו". (הגה"ק רבי יוסף שאול נתנזון ז"ע)

וידבר אהרן אל משה הן היום הקריבו את חטאתם. (י, יט)

"אפשר משה קצף על אלעזר ועל איתמר ואהרן מדבר? הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד. אמרו: אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו. יכול מפני שלא היה באלעזר להשיב? תלמוד לומר (במדבר לא, כא): 'ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו', הרי כשרצה, דיבר לפני משה ולפני הנשיאים. זו מצאתי בספרי של פנים שני" (רש"י) בלי ספק הדברים תמוהים ביותר: איזו הוכחה מביא רש"י שהיה לאלעזר מה להשיב כאן – ממה שאלעזר השיב בפרשת הגעלת כלים, והלא בהחלט יתכן שלגבי הגעלת כלים היה לו מה להשיב, בעוד שלגבי שריפת החטאת לא היתה לו מה להשיב? וי"ל כוונת רש"י לא היתה להביא ראיה לכך שאלעזר היה חכם וידע להשיב למה שרף את החטאת. דבר זה פשוט וברור הוא ואינו צריך לראיה. אולם יכולנו להעלות על דעתנו סיבה אחרת לכך שאלעזר לא השיב למרות שהיה לו מה להשיב, והיא: שאולי אלעזר נזהר שלא לומר דבר שלא שמע מפיו של משה רבינו, כמו שנהג יהושע בן נון וכמנהגו של ר' אליעזר הבבלי (יומא טו). אכן, מדברי הירושלמי למדנו שיהושע בן נון ור' אליעזר הבבלי לא היו אומרים בכל דיבור ודיבור "כך אמר מורי", כי מכיון שלא אמרו מעולם מה שלא שמעו מפי רבם, הרי כאשר היו יושבים ודורשים, היו הכל יודעים שזוהי תורה ששמעו מרבם. מעתה, כמה נפלאה היא הראייה שמביא רש"י ממה שאמר אלעזר לגבי הגעלת כלים: "זה הדבר אשר ציוה ה' את משה", הרי שלפעמים היה אלעזר אומר גם דברים שלא שמע מפי רבו, כי אילולי כן, למה היה צריך להדגיש שדין הגעלת כלים הוא מפי משה, היה די שיאמר סתם ויידעו הכל שזו תורתו של רבו? אלא ודאי שאלעזר לא הקפיד לומר רק מה ששמע מרבו, ואם כן חוזרת הקושיא: למה לא השיב גם כאן, בדין שריפת החטאת? ועל כך משיב רש"י: "הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד. אמרו: אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו!" (חת"ם סופר)

וישמע משה וייטב בעיניו. (י, כ)

ברש"י וישמע משה, הודה ולא בוש לומר "לא שמעתי" אלא אמר שמעתי ושכחתי, והקשה בעל קרבן העדה, מן הירושלמי חגיגה שם נאמר שגדולתו של רבי יהודה נשיאה היתה, שלא בוש לומר לא שמעתי, משמע איפוא אשר לא שמעתי הוא בוש יותר גדולה, מן שמעתי ושכחתי. ונראה שבאמת לא קשה מידי כי בוודאי לא שמעתי הוא בוש יותר מן שכחתי, יען שכחה הוא דבר שכיח אצל כל אדם, אבל לא שמעתי הוא כעין מזיד, שמראה שלא למד, ולכן גדולה מעלת רבי יהודה נשיאה באמרו לא שמעתי, אבל אצל משה יען שמע תורתו מפי הגבורה, וידוע

מאמר חז"ל אלמלא היינו לומדים מפי הגבורה לא היינו שוכחים, לכן עבור משה היתה בוש יותר גדולה לומר שכחתי, מאשר לומר לא שמעתי ואמר בכל זאת שכחתי.

זאת החיה אשר תאכלו וגו' והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. (יא, ב - יא, מה) או יאמר זאת החי' רמז למה שראה דניאל חיה זו אדום אשר תאכלו לשון ואכלתם את אויביכם ואמר הכתוב ע"ז יהי' כח בידיכם לכלות אותם, דהיינו מכל בהמה דאיתא בגמ' בבא מציעא אמר רב חנינא מסורא דפרת לרבינא יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים ל"ל א"ל אמר הקב"ה אני שהבחנתי כו' ע"ש א"ל אנא המעלה קא קשיא לי מ"ש המעלה דכתב רחמנא א"ל לכדתנא דבי ר' ישמעאל אלמלא לא העליתי את ישראל אלא בשביל שאינם מטמאין בשרצים ומעליותא היא גבייהו וכו', י"ל הפי' הגמ' הנ"ל ע"פ דאיתא במדרש שאלו המלאכים את הקב"ה למה ברא השרצים והשיב להם השי"ת מפני הקטרוג אם יבא לקטרג על ישראל חלילה שחוטאים לפניו ואין צורך בהם אז משיב לו השי"ת הלא השרצים אין צורך בהם כלל ואעפ"כ בראתים וז"ש אנא המעלה קשיא לי, דהמעלה הוא לשון הגבהה שהקב"ה מגביה את ישראל מבין הקליפות והחטאים והם נופלים למטה וז"ש המעלה כו' כלומר לאיזה סיבה וזכות מעלה את כללות ישראל מחטאותיהם א"ל אלמלא כו' אלא שאין מטמאין בשרצים פי' הלא ישראל אין אוכלין מהם ואעפ"כ בראתים כדברי מדרש הנ"ל ממילא אין כח להמקטרג לקטרג עליהם ולזה אני מעלה ומגביה אותם מעונותיהם כנ"ל. (נועם אלימלך)

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם. דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו וגו'. (יא, א-ב) לכאורה המלות "לאמר אליהם" מיותרות, דשוב כתוב לאחר זה לאמר, ותרתי למה לי. ונראה דהנה כתב רש"י בפרשת שמות (ב, ז) דבת פרעה החזירה את משה על מצריות הרבה לינק מהן ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה. והנה גם כל בני ישראל עתידין לדבר עם השכינה, כמו שכתוב (יואל ג) ונבאו בניכם ובנותיכם, שבני ישראל יהיו נביאים. ולכן עליהם להתרחק מלאכול מאכלים טמאים, הואיל ועתידין לדבר עם השכינה. וזה שאמר הכתוב, וידבר ד' אל משה ואל אהרן, לאמר אליהם, שאמר להם שעתידי לאמר ולדבר לבני ישראל, ולכן דברו אל בני ישראל שיתרחקו מלאכול דברים טמאים.

מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו. (יא, ג)

הרב הקדוש אדוני אבי מורי זצלה"ה אמר שלזה בהמה טהורה מעלת גרה, כי הנה בכל דבר יש ניצוץ קדוש, וכשבא ליד האדם מעלהו באכילתו. אבל הבהמה אין כוחה יפה להעלות, ולכן כבולעה כך פולטה, וחוזרת וטוחנת את המאכל עד העלותה, וקלסו צדיקי הדור דבר זה. (דעת משה קאזניץ)

את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה אינו מפריס וגו' ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם. (יא, ד-ז) ויש לדקדק למה נקט תחלה סימן הטהרה שהגמל מעלה גרה והחזיר מפריס פרסה, והלא טעם הטומאה הוא משום שהגמל אינו מפריס והחזיר אינו מעלה גרה, ולמה כתב זה לבסוף. ונראה שסימן הטהרה בכולם מוסיף טומאה על טומאתו, וכדרך שאמרו (מדרש רבה בראשית סה, א) בחזיר זה עשו שהוא פושט את טלפיו "להראות שהוא כשר", ובאמת תוכו מרמה ורשע, וזה מורה על כל מי שאין תוכו כשר, אלא הוא צבוע המראה את עצמו ככשר ובאמת הוא רשע, שהוא גרוע מן הרשע הגלוי. ולכן פתח הכתוב בסימן טהרה שלהם, כי אצלם זהו סימן טומאה הואיל ועלולים להטעות את הבריות בזה שיסברו מתוך כך שהן כשרים.

וכל כלי חרס אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא. (יא, לג) הטעם שכלי חרס מטמא רק מתוכו, ואין לו טהרה במקוה, וכלי מתכת מטמא מגבו ויש לו טהרה במקוה. כי כלי חרס נעשים מעפר שאין לו ערך

אעפ"כ אקיימן, כש"כ כלל ישראל שפירשו עצמם משרצים, ממילא יש להם זכות לצאת ממצרים. וזהו ג"כ לשון "העליתי" מלשון מעלה שלהם.

והייתם קדושים כי קדוש אני וגו' כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים. (יא, מד-מה) קשה על נתינת הטעם כי קדוש אני, דהאיך נוכל להתדמות להקב"ה, והלא אנחנו שוכנים בגוף גשמי והאיך נוכל להתקדש. אולם מבואר בספרי קודש דכשבא הקב"ה למצרים להכות את הבכורות, אז נעו אלילי מצרים ונמוגו וכל הסט"א נתבטלה לגמרי והיתה כאפס, כי הקדושה הגדולה בטלה מכל וכל את הגשמיות והטומאה. וכמו כן עכשיו, הרוצה להתקדש באמת, מעניק עליו הקב"ה מקדושתו יתברך ופותח לו פתח כפתחו של אולם עד שכל הגשמי מתבטל כאפס והוא נעשה קדוש. וזה שאמר הכתוב, והייתם קדושים כי קדוש אני, וכי תימא דשאני בני אדם שהחומר מעכב את הקדושה, לזה אמר כי אני ד' המעלה אתכם מארץ מצרים, וזה היה ע"י שבא הקב"ה למצרים וביטל את הטומאה מכל וכל, ולכן גם עתה אם תתקדשו מעט, יקדש אתכם הקב"ה בקדושתו העליונה ונתרומם למעלה למעלה כימי צאתנו מארץ מצרים.

(דברי חיים)

רב. כל חשיבותו מתחילה משעה שנעשה כלי, על ידי תוכו. ולכן מטמא רק מתוכו, כי בלי זה חספא בעלמא הוא, ואין לו טהרה במקוה, כי אבדה כל חשיבותו. אולם כלי מתכת יש לחומר חשיבות לפני שנעשה כלי, לפני שקיבל איזה תוך, ולכן מטמא מגבו, כי גם לחומר יש ערך וחשיבות מסויימת ולכן יש לו טהרה במקוה. כך גם באדם, אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, ככלי חרס. כל חשיבותו היא מתוכו, מפנימיותו ולכן מטמא רק מתוכו. ואם התוך נפסד ומקולקל, אין לו תקנה אלא שבירה, שבירת הלב. לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

(הרה"ק מקוצק ז"ע)

כל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל. (יא, מא)

בגמ' ב"מ ס"ד, א אמרו תנא דבי ר' ישמעאל אמר הקב"ה אלמלא העליתי את ישראל ממצרים רק בשביל שאין מטמאים עצמם בשרצים. וכוונת הדברים, שהרי איתא בירושלמי ברכות דף י"ג, כשחוטאין הבריות מביט הקב"ה בשרצים ורמשים, ואומר מה אלו שאין בהם צורך אני מקיימן, ישראל שיש בהם צורך על אחת כמה וכמה. נמצא שזכות ישראל הוא בזה שאין צורך בשרצים ואעפ"כ מקיימן. יוצא שאם ישראל אוכלים שרצים, הרי אי אפשר לומר שאין בהם צורך, שהרי כנגד מי שאוכלן יש בהם צורך. נמצא שזהו כוונת הגמ', שבשעה שישאל היו במצרים היה קטרוג עליהם, הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, ואין בהם זכות לצאת, אלא שהביט הקב"ה בשרצים, ואמר אע"פ שאין בהם צורך

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

בושה והכנעה לפני השי"ת, וכדאיתא בספרים (פרי עץ חיים) שער השבת פ"ג): "שבת' אותיות 'בשת', כי ראוי לאדם להתבושש מקדושת שבת" (עי' סידורו של שבת' שורש א ענף ג עלה ד), ולכן אנו מבקשים בערב שבת: "וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה... ומתוך מיעוט עוונות", והיינו שהיצר הרע לא יבוא להגדיל את העוונות בעינינו, עד שנבוא מתוך הבושה לידי בושה רעה, שהיא עצבות, אלא נוכל לעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב, וכמו שאומרים בהמשך הבקשה: "ואז אשמור פקודיך וחוקיך בלי עצב, ואתפלל כדת כראוי וכנכון". וזהו דכתיב (להלן ט, ז): "ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם" וגו', ופירש רש"י: "קרב אל המזבח, לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת. אמר לו משה, למה אתה בוש, לכך נבחרת", כלומר, לפי שיש בך מדת הבושה הטובה לפני השי"ת, לכך נבחרת לשרת לפני המקום ב"ה.

והנה הקרבנות הללו שהביאו בני ישראל ביום השמיני למלואים, באו לכפר עליהם, כמו שכתוב בהמשך הפרשה (ט, ז): "ויאמר משה אל אהרן וגו' ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה'", ולכן היו צריכים בני ישראל לשוב בתשובה ולהתמלא בושה והכנעה לפני המקום ב"ה, ואף על פי כן היו בשמחה, כדאיתא ב"תורת כהנים": "כיון שראו שנתרצה המקום לכפר על עוונותיהם, קרבו כולם בשמחה ויעמדו לפניו, לכך נאמר ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'". ובזה יש לפרש את הפסוקים: "ויקחו את אשר צוה משה אל פני אוהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'", ומתרגם יונתן: "וקמון בלב שלים קדם ה'", והיינו שכאשר הביאו קרבנות אלו לכפרה, עמדו כל העדה לפני השי"ת בתשובה שלמה ובבושה לפני השי"ת, כמו שעמד אהרן הכהן בלא שום עצב, "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", פירוש, תעשו את הדבר הזה, לעבוד את ה' בבושה ובשמחה, ולא תתנו ליצר הרע להפוך את הבושה לעצבות, ועל ידי זה דייקא: "וירא אליכם כבוד ה'", כי אין השכינה שורה אלא מתוך דבר שמחה של מצוה (עי' שבת קל, ב). וזה שאמרו ב"תורת כהנים": "אותו יצר הרע תעבירו מלבכם", כלומר, את היצר הרע שרוצה להפוך את הבושה טובה לבושה רעה, שהיא העצבות, תעבירו מלבכם. וזוהי הכונה גם בתרגום יונתן: "אעברו ית יצרא בישא מן לבכון", ולא תבואו לידי עצבות, ועל ידי השמחה בעבודת השי"ת: "ומן יד יתגלי לכון איקר שכינתא דה'". (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

שור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' וגו'. (ט, ד)

וצריך ביאור למה כתוב לזבח לפני ה' דוקא בשלמים הלא כל הקרבנות באים כדי לזבח לפני ה'. ונראה בהקדם דברי רש"י ז"ל על הפסוק ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור, וכי את הראשונים אכלו במקום טמא וכו' אלא ללמד שאינם צריכים להיות נאכלים בתוך הקלעים, אלא תוך מחנה ישראל, ע"כ. ויש לדקדק דהא איתא במשנה (זבחים פ"ה מ"ה) זבחי שלמי ציבור וכו' נאכלין לפניו מן הקלעים וכו', הרי דשלמי ציבור נאכלין לפניו מן הקלעים, ואיך פירש"י שנאכלים בכל מחנה ישראל וא"ל כי יש מיעוט למעט שור ואיל דמילואים מאכילת לפניו מן הקלעים, והוא שכתוב: ושור ואיל לזבח לפני ה', שהוא מיותר כנ"ל, אלא ללמד שאין דינם כשלמי ציבור אלא בדין זביחה בצפון לפני ה', ולא לענין דין אכילה. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

ויקחו את אשר צוה משה אל פני אוהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'. ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. (ט, ה-ו) ובתרגום יונתן: "וקמון בלב שלים קדם ה'". ואמר משה דין פתגמא דתעבדון אעברו ית יצרא בישא מן לבכון ומן יד יתגלי לכון איקר שכינתא דה'". וכן הוא בתורת כהנים: "אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כולם בעצה אחת וביראה אחת לשרת לפני המקום" וכו'. וצריך להבין כוונת הכתוב: "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו". אחר שכבר הביאו בני ישראל את הקרבנות אל פני אוהל מועד (ראה אבן עזרא: רמב"ן: "אור החיים" הק').

גם צריך להבין מה שמתרגם יונתן, ומה שאמרו ב"תורת כהנים": "אותו יצר הרע העבירו מלבכם", כי איך שייך ענין זה לפסוק שלפנינו והיכן הוא מרומז בפסוק. ויש לומר, דהנה דוד המלך ע"ה אמר (תהלים נא, ה): "וחטאתי נגדי תמיד", והיינו שבעל תשובה צריך לזכור תמיד את חטאיו, ולהיות מלא בושה והכנעה לפני השי"ת (עי' "שערי תשובה" לרבנו יונה שער ראשון אותיות כא-כט; מח), אבל עליו להזהר מאד שהיצר הרע לא יוכל להדיחו מתוך הבושה וההכנעה לידי בושה רעה, שהיא העצבות, ועל ידי זה למנוע אותו מעבודת השי"ת (ראה "שערי קדושה" למהר"ח ח"ב שער ד). **וזה שאנו מבקשים בערב שבת:** "וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה וכו' ומתוך מיעוט עוונות", ויש להבין הכונה "ומתוך מיעוט עוונות", שהרי עדיף היה לבקש שלא יהיה בנו עון כלל, אלא הענין הוא, דהנה בערב שבת צריך האדם לשוב בתשובה על עוונותיו, ולהתמלא

"וימצאו" "המצאו". גם מהו הלשון "המצאו", הול"ל "הקריבו אליו". ועוד, דכתיב (ט, כד): "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים", וידוע דחלבים הם חלבי חטאת, והיא קודמת לעולה, וקשה מדוע אכלה האש בתחילה את העולה ואחר כך את החלבים. וי"ל דידוע דחטאת קודמת לעולה, משום שחטאת מכפרת ועולה היא דורון, ובתחילה מרצה הפרקליט ואחר כך נכנס הדורון, ולא יתכן להביא דורון טרם שנתכפר החטא. אמנם, כל זה הוא אצל האדם המביא הקרבן, אבל אצל השי"ת חביבה העולה יותר, יען שלא באה על חטא. והנה אהרן הכהן כשבא להקריב החטאת, דימה בנפשו כי בעל חטא הוא, ומי כמוהו חייב חטאת, לכך כתיב: "וישחט את עגל החטאת אשר לו", פירוש: ששייך לו; מה שאין כן עולה שהיא דורון, דאין יכול להביאה אלא הנקי מחטא, התמרמר בנפשו כי אינו ראוי לזאת, ולא היה יכול להקריב העולה. ולכן כתיב "וימצאו" דהיינו בעל כרחו. ולכך כתיב "המצאו" שתי פעמים, כי כל אבר ואבר מהעולה היו צריכים להמציא אליו שיקריבו, ובעל כרחו הקריב העולה. אבל השית מקבל העולה לפני החטאת, מפני שהיא חביבה אצלו יותר, לכן אכלה האש את העולה לפני החטאת

(כ"ק מרן מהר"ד ז"ע)

ויקחו... אל פני אהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'. ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. (ט, ה-ו) ויש לדקדק על הלשון זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, מה עשיה היה, וי"ל על פי דאמרו אממורז"ל שדקדק על הת"י ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה', פירוש הת"י וקמון בלב שלים קדם ה'. וצריך ביאור, ואמר בשם הה"ק מרופשיץ ז"ל דלפעמים בא לאדם התעוררות והשתוקקות למצוה ובעת העשיה אינה כל כך מעולה כמו ההתעוררות, והוא מפני שההתעוררות בא מצד הנשמה ואחר כך כשבא לידי מעשה צריך לכלי הגוף ויש התנגדות. והעצה לזה אמר אממורז"ל להתחיל במחשבה ואז אין התנגדות וכשמגיע למעשה הקב"ה מצרף המחשבה למעשה ולא הוי התחלה ואין שום התנגדות. וזי"ל וקמון בלב שלים קדם ה' זה במחשבה ואמר לו משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו שתיקמו גם במעשה, אדקז"ל. וי"ל יותר באריכות שאיתא בספרים איך שצריך איש לעשות מעשי המצות אף על פי שיש לו התנגדות הוא צריך להתחיל לעשות והשם יתברך יעזור לו שתהיה המחשבה בשלימות. וזה הרמז זה הדבר אשר צוה ה' תעשו שצריך להתחיל לעשות וממילא וירא אליכם כבוד ה'.

וישחט את העולה וימצאו בני אהרן אליו וגו' ואת העולה המציאו אלילנתחיה ואת הראש. (ט, ח-יב-יג) יש לדקדק כפל הלשון

סיפור על פרשת השבוע

בוודאי תצמח מזה ישועה, ויתרפא ברפואה שלימה! אחרי ברכת המזון, נתן לו רבינו לשתות מכוס של ברכה, ושאלו: "היאך אתה מרגיש? האם רצונך לאכול עוד?"! השיב החולה: "כעת אינני רעב עוד!" אח"כ הלך לישון בבית הרה"ח ר' אברהם מרדכי דייטש ז"ל. במשך כל הלילה ישב ר' יוסף סמוך למטת חתנו, ולא הסיר עין השגחתו ממנו אף לרגע, בשעות המאוחרות של הלילה ראה שהוא נרדם בשינה עמוקה, וישן כמה שעות רצופות. כאשר פתח עיניו בבוקר, ביקש מחותנו כוס קאווע, אח"כ לבש את בגדיו, והלך בעצמו לביהמ"ד מבלי להשען כלל על איש אחר, אלא כאדם חזק ובריא. וישאלו חותנו: מה הרגשת כאשר אכלת את המרק המעורב בפלפל? השיבו חתנו: הרגשתי כאלו המרק שורף את כל קרבי, ומבער את כל המחלות הקשות!

אחרי כלות תפלות שחרית ומוסף, כבר היסב לסעודת צפרא דשבתא, ואכל יחד עם שאר כל המסובין מכל מאכלי יום שב"ק, כאילו מעולם לא קרהו דבר. במוצש"ק חזר לביתו בריא וחזק כאחד האדם, וכל מכיריו לא האמינו למראה עיניהם, שראוהו יוצא משם כחולה נוטה למות, וחזר חזק ובריא. אחרי ימים אחדים, הלך אל ארבעת הרופאים מהם דרש תרופה למחלתו, כדי שיבדקוהו אם אכן נתרפא לגמרי. וכאשר ראוהו מהלך ברגליו בריא נבהלו הרופאים לקראתו, ותמהו: הזה האיש שקבענו שכבר קרב קיצו למות? ויספר להם שנתרפא על ידי ברכת הרבי הנודע מקערעסטיר זי"ע. כאשר שמעו הרופאים את דבריו, החליטו לנסוע לקערעסטיר, כדי להכיר את הרבי הזה המחולל נפלאות כאלה. כאשר נכנסו אל הקודש פנימה, שאלו את רבינו: איזו תרופה נתן כבוד ה'טשאדא ראבי' לחולה זה, שנתרפא ממחלתו הקשה? השיבם רבינו שלא נתן לו שום תרופה, רק האכילו מאכלי שב"ק, ובזה נתרפא ממחלתו!

וירא כבוד ה' אל כל העם (ט, כג)

הרה"ח ר' יוסף גרינוואלד ז"ל מעיר בודאפעסט, היה נמנה בין חשובי חסידי הרה"ק רבי ישע"לע מקערעסטירער זי"ע (תרי"א-ג' אייר תרפ"ה) ובכל שבוע שלח לקערעסטיר, כמות גדולה של פירות. פעם אחת אירע, שאחד מחתניו של ר' יוסף נחלה, והרבה לדרוש ברופאים המומחים שבעיר בודאפעסט, ולא מצאו תרופה למחלתו. המחלה התגברה עליו מיום ליום, עד שהרופאים התייאשו ממנו, ואמרו לבני משפחתו כי לדעתם לא יתרפא ממחלתו, וימיו עלי אדמות ספורים. כראות חותנו את מצבו הקשה, חשב בדעתו הלא הרופאים המומחים ביותר כבר התייאשו ממנו, ועתה אין לי מה להפסיד, כי מצב גרוע מזה אין, על כן שכר עבורו 'אמבולנס' מיוחד, והוביל את חתנו לקערעסטיר לשבות שם בשב"ק הבא. בהגיעם לקערעסטיר, נכנס ר' יוסף אל הקודש פנימה, ושפך לפני רבינו את מצוקת לבבו, על מצב חתנו אשר לדעת הרופאים כבר קרב קיצו. אמר לו רבינו: תכניסו את החולה לסעודת ליל שב"ק! בליל שב"ק, הובילו את החולה על מטה מיוחדת, והכניסוהו לביהמ"ד. פניו היו חווורות כבר מינן, וכל המסובים נפחדו ממראה פניו. ויצו רבינו להגביה את החולה ממטתו, ולהושיבו על ספסל סמוך אליו ממש. רבינו הגיש לו קערה מלאה דגים, ולמרביית הפליאה פתח החולה את פיו ואכל את הדגים. אח"כ לקח רבינו קערה מלאה מרק חם, והוסיף בו הרבה 'פעפער' [פלפל] ויגשו לו לאכול, והחולה אכל כל המרק, וכן נתן לו בשר ופשטידא, והחולה אכל מכל המאכלים. חותנו ר' יוסף עמד בריחוק מקום, וכל גופו רעד מפחד, בראותו שרבינו מאכיל את חתנו מאכלים שמנים וכבדים הקשים להתעכל, ובפרט לחולה מסוכן כזה, אשר זה ימים רבים לא אכל כלל, אך אחד מהמקורבים הרגיע את רוחו, ואמר לו: אם רבינו נותן לו לאכול ממאכלי שב"ק,

אזרחות חיים

יותר מה שכתוב 'שבע שבתות תמימות תהיינה' [שיהיו הימים הנספרים תמימים ושלמים] (שו"ע סי' תפט סע' א, ומ"ב סק"ב), ובדיעבד, מי שלא ספר מיד בתחילת הלילה יכול לספור כל

ספירת העומר- זמן הספירה

זמן ספירת העומר לכתחילה הוא בתחילת הלילה מיד אחר צאת הכוכבים כי צריך להקדים ככל האפשר, כדי שיתקיים

שו"ע סי' י"ז ס"ב, סי תקפ"ט ס"ו, מ"ב סימן תכ"ו סק"א, סימן תר"מ סק"א, סימן תרע"ה סק"ט).

סדר הספירה

ראוי לספור ספירת העומר בציבור (כ"כ בבאה"ט שם אות כ' בשם השל"ה), ולכן אם סיים שמו"ע כשהציבור מתחילים ספירת העומר, יספור ספירת העומר עם הציבור ואח"כ יאמר 'עלינו', ויש הנוהגים לספור בכל לילה קודם 'עלינו'.

צריך לעמוד בשעת הברכה כדין שאר ברכת המצוות והספירה דכתיב 'מהחל חרמש בקמה' - אל תיקרי בקמה אלא בקומה, ובדיעבד אם ספר מיושב יצא (שו"ע שם, ס"א, ומ"ב סק"ו).

אין להתחיל בברכה שקודם הספירה לפני שיוודע בוודאות כמה ימים מונים היום ואין לסמוך שישמע מהחזן או מחבירו כי אסור להפסיק בשהיה בין הברכה לקיום המצוה, והוא יצטרך להמתין עד שישמע מחבירו,

ועוד, שיש לחוש שלא ישמע, ובדיעבד, אם התחיל לברך בלא לדעת כמה מונים היום, ושמע חבירו שסופר ואמר כמוהו אפי' הוצרך להפסיק בשהיה בין הברכה לקיום המצוה יצא ידי חובתו (שו"ע ס"ה, מ"ב סקכ"ט, ושעה"צ אות ל"ו).

המנהג לומר אחר הספירה 'הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק למקומה'...

ביון שספיה"ע בזה"ז הוא זכר למקדש, אנו מתפללים שנזכה לקיים מצות הבאת העומר לביהמ"ק, ואח"כ אומרים 'למנצח בנגינות' 'אנא בכח' 'דיבוננו של עולם'... (מ"ב, שם סק"ט, שו"ע הרב סי"א)

אכילה ושינה קודם הספירה

אין לאכול פת ולא לישון ולא לעשות שאר מלאכות קודם ספירת העומר אפי' אם כבר התפלל ערבית [כי אם לא התפלל ערבית אסור לעשות דברים אלו גם משום חובת תפילת ערבית (בנבאר בארוכה בסימנים רל"ב ורל"ה)], והאיסור מתחיל מחצי שעה קודם צאת הכוכבים, ואם התחיל לעשות אחד מדברים אלו אחר זמן זה צריך להפסיק לספירת העומר כשיגיע הזמן כיון שהתחיל באיסור, וכל שכן, אם התחיל לעשות אחד מדברים האלו לאחר זמן צאת הכוכבים (רמ"א ס"ד, ומ"ב סקכ"ג - כ"ה, עיי"ש).

במקום צורך גדול יש להקל לעשות דברים אלו אחר צאה"כ אם יש לו מנין קבוע לתפילת ערבית בשעה קבועה ובמקום קבוע זמן רב אחר צאה"כ, או שהעמיד שומר שיזכירנו להתפלל ולספור, אכן, כבר נתבאר לעיל שלכתחילה צריך לספור מיד בתחילת הלילה (עפ"י מ"ב סקכ"ג שבמקום שהשמש קורא לספור ספירה אין להחמיר, וכ' הכה"ח דשומר ומנין קבוע דינם כקריאת השמש, ואף שהמ"ב התיר ע"י קריאת השמש רק קודם זמנו [ואף דבקר"ש מהני שומר אף לאחר צאה"כ - ספירת העומר חמירא טפי משום דמעיך הדין צריך לספור בתחילת הלילה מדין 'תמימות'] וכ"כ הרב, מ"מ דעת כמה פוסקים שדין ספיה"ע שוה לדין קר"ש, ובמקום הצורך יש להקל כדבריהם.

(נערך ע"י הרה"ג ר' יעקב טרויבע שליט"א)

הלילה עד עלות השחר שכל שלא עבר כל הלילה עדיין נחשב ל'תמימות' (שם, ס"א).

הנוהגים להתפלל תפילת ערבית בכל לילה רק לאחר צאת הכוכבים מקדימים להתפלל תפילת ערבית מיד בצאת הכוכבים מדין 'תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם', וקר"ש ותפילה תדירים, ואחר התפילה סופרים ספירת העומר (בה"ל שם ד"ה אחר), ובמקום הצורך כגון הנמצא במקום שיש רק מנין אחד לתפילת ערבית, ונתאחר והגיע לביהכנ"ס אחר שמו"ע וכיו"ב יש להקל לספור לפני תפילת ערבית (מ"ב שם סקי"ח).

על פי האמור יש להקפיד בימי הספירה להתפלל תפילת ערבית מיד בתחילת הלילה, כדי לקיים מצות ספירת העומר בזמן הראוי לכתחילה.

על אף שצריך להקדים ולספור בכל האפשר יש להזהר שלא לספור קודם הזמן שהוא ודאי לילה ואף דספיקא דרבנן לקולא מ"מ אין נכון להכניס עצמו לכתחילה לידי ספק, ועוד, שיש לחוש לדיעות דספירת העומר דאורייתא אף בזה"ז, ולכן לא יספור בזמן בין השמשות, ובדיעבד אם בירך בין השמשות יצא, ונכון שיחזור ויספור אחר צאה"כ בלא ברכה (סי' תפ"ט, סע' ב', ומ"ב סקי"ד, ובה"ל ד"ה יספור).

ומטעם זה, הנוהגים להקפיד בכל ימות השנה על זמן צאת הכוכבים המאוחר יותר מזמן צאת הכוכבים הנהוג לרוב העולם וכגון הנוהגים כשיטת ר"ת [72 דק' אחר השקיעה] או כשאר שיטות [45-50 דק'], יזהרו שלא להקדים להתפלל תפילת ערבית בימי הספירה באופן שיספרו הספירה לפני זמן צאת הכוכבים (ואם אירע שצריכים להתפלל מוקדם יותר נת' בשו"ע סע' ג' כיצד ינהגו).

נהגו חסידים ואנשי מעשה לחזור כמה פעמים בכל יום את מנין ימי הספירה שבאותו יום כדי שלא להסיח דעתם מהספירה, לקיים הכתוב 'שבע שבתות תמימות', ומטעם זה נהגו לציין במכתבים שכותבים בימי הספירה את מנין ימי הספירה שביום כתיבת המכתב (טעמי המנהגים, אות תרי"ג, בשם הרה"ק ר"מ מרימנוב).

החייבים והפטורים בספירה

נשים פטורות ממצות ספירת העומר משום שהיא מ"ע שהזמן גרמא, ואף אם רוצות לחייב עצמן במצוה זו לא יברכו עליה כי בוודאי ישכחו לספור יום אחד, ויש בזה חשש ברכה לבטלה לדיעות הסוברות שאם שכח לספור יום אחד לא קיים כלל מצות ספירה [אף אם יספור בימים הבאים] (כדלהלן 'שכח לספור יום אחד' ס"ב - מ"ב סי' תפ"ט, סק"ג), ואם הם בטוחות בעצמם שיזכרו לספור בכל יום כגון: שעושים להם איזה סימן או שמבקשים מהבעל שיזכיר להם בכל לילה יכולות לברך דלא גרע משאר מ"ע שהזמן גרמא שיכולות לברך (עיי' ,

הגה"ק רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זי"ע בעל "לב העברי" נלב"ע א' אייר תרפ"ב

על ברכי הילד עקיבא יוסף ב"ר יחיאל ב"ר הערש בער", בסוף ימיו (החת"ס נסתלק בשנת ת"ר) כבר לא היה החת"ס זי"ע פורע אלא חתנו הגאון רבי דוד צבי עהרנפעלד זצ"ל אולם כשהגיע שעת הפריעה חפשו את רבי דוד צבי ולא מצאוהו במקום והחת"ס זי"ע מל ופרע וכאשר גמר את הפריעה הרים את ידיו ואמר ראו כי אין לי צפור, אליהו הנביא סייע בידי, ובשעת סעודת הברית דרש החת"ס זי"ע, ואח"כ הלך לברך את הרך הנימול ואמר אין הקב"ה עבד ניסא למגנא, בהוסיפו "כי הוא יתקן הרבה חורבות" החת"ס זי"ע בירך את זקנו הצדיק רבי יוסף שמואל ואמר לו כי יזכה לשמוע דרשה ממנו, וכן היה כי לאחר שדרש הבחור עקיבא יוסף את הדרשה הראשונה בקהל עם רב בעת הבר מצוה חלה רבי יוסף שמואל את חליו ונפטר בשיבה טובה. [אבל הוא בעצמו חתם "עקיבה יהוסף" עקיבה בה' לפי נוסחת ש"ס ירושלמי וכן באור זרוע נסתפק אם לכתוב עקיבא בא' או בה' והראו לו בחלום "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" ס"ת ר' עקיבה ויהוסף לא גילה טעמן]

בהיותו ילד קטן היה זקנו הגה"ק רבי צבי דב נוהג לעורר את הילד עקיבא יוסף בחצות לילה, החזיק בפיאותיו ומשכיבו על הארץ והיה אומר, לכל הפחות שיבכה בחצות ושכב על הארץ בחצות, וכן כל הימים לא עברה עליו חצות לילה בשינה. גם במעלליו יתנכר נער וכשהיה בגיל שמונה הביאו אביו לבחינה לפני הגאון רבי יחזקאל בנעט זצ"ל, וכתום הבחינה אמר עליו אותו גדול "הרי הוא הולך וגדל כהרבי ר' יהונתן זצ"ל בשעתו".

בהתאם לגזרת המלכות מוכרח היה הילד לבקר בבתי הספר הממלכתיים ולהשתלם גם בלימודיהם, אולם אביו רבי יחיאל הצטער על כך ביותר וחיפש עצות לשחררו מחובה זו, ויהי היום ור' יחיאל ביקר בבית הספר בשעה שאחד המפקדים מהמלומדים הגבוהים ערך שם בחינה, רבי יחיאל הבחין כי הבוחן שהציג שאלה המסובכת לפני התלמידים הקציב להם זמן קבוע לפתור את שאלתו אך הילד עקיבא יוסף אומר לפניו למה צריך הקצבת זמן נא יתן לי רבע שעה ואני פותר את השאלה, וכן היה מני' ובי' סידר לפניו את התשובות, הלה מתוך רגש

וכו' כמעט לא זזתי מידו ויצקתי מים על ידיו, וכן רבינו הכתב סופר זי"ע אשר כמעט כל ימי חייו פעלתי עם הישיבה ללמוד בקיץ (כשהיה הכת"ס בעיר מרחץ) ולבחון, ולהחזיק במה שעלה בידי לקבץ, וזכיתי לראות הדור שלישי גאון עוזנו מוהגשב"ס שליט"א (ה"ה בעל השבט סופר זצ"ל).

רבי יחיאל נשא לאשה את הצדיקת גיטל בתו של הצדיק הנסתר רבי יוסף שמואל שווארץ שהעיד עליו החת"ס זי"ע שהוא אחד מל"ו צדיקים והוסיף "ואין דרכי לגזם"... ויהי בעת לדתה ותקש בלדתה, עמד רבינו החת"ס בתפלה כל הלילה, וכאשר זקנו הצדיק רבי יוסף שמואל בא באשמורת הבוקר לבשר לו כי בתו ילדה בן, שאל אותו החת"ס זי"ע אימתי ילדה, ענה לו בחצות הלילה, אמר לו החת"ס זי"ע ולמה לא באת מיד לבשרני? הלא היתה מחי' אותי כל הלילה לא נחתי על מטתי!

ויהי ביום השמיני י"ב כסליו יום השמועה שהגיעה אל החת"ס זי"ע מפטירת חמיו הגה"ק רעק"א ביום זה הוכנס הילד לברית של אאע"ה, החת"ס זי"ע הורה לקרוא את שמו של רך הנימול "עקיבא" ע"ש חותנו הגה"ק רבי עקיבא אייגר זצ"ל ואילו השם "יוסף" קראו אותו ע"ש זקנו הצדיק מורנו רבי יוסף לוצאטו (מגזע משפחת רבי משה חיים לוצאטו בעל ה"מסילת ישרים") תלמידו המובהק של מהר"ם ברבי זצ"ל, [אף שזקיני רבי יוסף שמואל עוד חי והוא פלא] רבי יוסף לוצאטו היה קורא בתורה בימים נוראים לפני רבינו החת"ס זי"ע, וביה"כ כשקרא בפרשת אחרי מות נתמלא בדמעה כל הריצפה על אבדהו דצדיקא, כדאיתא בזוה"ק, מגודל צניעותו לא התודע לאיש בגדולתו בתורה, ורק בסוף ימיו כאשר חלה את חליו אשר הימנה נפטר, בא החת"ס זי"ע לבקרו, ומצאו שהוא מלא וגדוש בכל הש"ס, וכן נוכח לדעת שהרבה לכתוב חדושי תורה בכתי"ק, לאחר פטירתו הספידו החת"ס זי"ע וביקש ממנו מחילה, ובתוך מיילי דהספידא כיבדו בתואר "מורנו" בהוסיפו שלא ידע את יוסף עד ימיו האחרונים.

כאשר הוכנס לבריתו של אאע"ה היה רבינו החת"ס זי"ע המוהל והסנדק גם יחד, כמובא ב"המוהל ביכל" שלו (עיין אגרות סופרים עמ' 90) "מלתי ופרעתי

הגה"ק רבי עקיבא יוסף זצ"ל נולד לאביו הגה"ק רבי יחיאל זצ"ל ביום ה' כסלו תקצ"ח בעיר פרעשבורג אביו היה ממשפחה מיוחסת של חכמים וסופרים מגזע הגה"ק רבי עקיבא אייגר (הראשון) בעל "משנת דר"ע" (זקנו של הגר"ע אייגר בעל שו"ת רע"א) שהיה אב"ד פרעשבורג בשנת תקכ"ז בערך, ואב"ד צילץ במדינת "שלעזיען" בשנת תקט"ז לפיכך שם המשפחה הוא "שלעזינגער". [ואמנם אחיו של הגרעק"א הגאון ר' בונם אייגר הוא וזרעו חתמו בשם המשפחה שלעזינגער, ואילו אייגר הוא ע"ש עירו].

אביו רבי יחיאל היה בנו של הגה"ק ר' צבי דב שלעזינגער זצ"ל [נכדו של רבי צבי דוב (הראשון) ב"ר מיכאל ליב מרגליות ששימש בשנת תקכ"ח פרנס דקהילת פרעשבורג והוא נמנה בין טובי הקהל שחתמו על התקנות שהתקין אז הגאון מהר"ם ברבי זצ"ל הגאב"ד דפרעשבורג זי"ע, לאחר שטבעה ספינתו נתמנה לראב"ד העיר. משפחתו מתייחסת לגזע משפחת רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים. המשפחות שלעזינגער, מרגליות, יפה משפחה אחת היא.] שהיה תלמידו של הגה"ק רבי מרדכי בנעט בניקלשבורג ומשם נסע למטרסדורף לישיבתו של החת"ס זי"ע וכאשר החת"ס עבר לעיר פרעשבורג עבר יחד אתו תלמידו הגה"ק רבי צבי דב זצ"ל, בנו הגה"ק רבי יחיאל זצ"ל היה ג"כ מתלמידיו המובהקים של החת"ס זי"ע. [ומן הענין להביא כאן מה שכותב הג"ר עקיבא יוסף בספרו 'בית יוסף חדש' (עמ' קיא.) בשם אביו הג"ר יחיאל זצ"ל מה שראה אצל החת"ס זי"ע וז"ל: ראה אאמ"ו הי"ו ממרן החת"ס זי"ע כאשר בא לפניו שאלה גדולה סגר עיניו והעמיק בדביקות, והתמיה על המראה, וראה החת"ס זי"ע כי התמיה, ענה, אל תתמה כי כן כתיב (דברים א' יז) והדבר הקשה תקריבון אלי ר"ל תקרב עצמך להקב"ה אז ושמעתי, כי לא הפלפל עיקר כי אם השכל וידוע אותו, ואם כי הא בלא הא לא סגי (נדה ע) אך ראשית חכמה יראת ה' כבגמ' שבת (דף לא.) אז ושמעתי עכ"ל]

והיה קשור לרבו כל הימים, וכדבריו, זכיתי לשמש שלשה דורות של הרבי זצ"ל, ללמוד אצל החת"ס זי"ע ולשמשו

התפעלות הכנים ידיו בכיסו והוציא מלא כף מטבעות והושיט לילד, ניגש רבי יחיאל ועיכבו ואמר לו הלא תווכח כי כשרונותיו של הילד הזה אינו בגדר הרגיל, תן הוראה שידלג על כל כתות הרגילות ויכנס מיד לכתה הגבוהה המפקח נעתר לבקשתו והוראה זו ניתנה, ובמשך זמן קצר גמר את לימודיו שם.

אחד ממוריו בבית הספר הנכרי היה יהודי ממשפחה חשובה, ומתוך דחקו היה למורה אצלם, והילד עקיבא יוסף הוכיח אותו על שהוא מורה חכמות חיצוניות, בהוסיפו "אני מוכרח אמנם ללמוד מפני מטעם חוקי המדינה אבל אתה המורה, אינך מוכרח לכך", בתשובתו טען אותו מורה, "ברגליך אתפוס אותך שתצילני מהגיהנום". עברו שנים רבות, והיה זה בשנת תרמ"ד כאשר הגה"ק הלב העברי יצא מאר"י לביקור בחו"ל הלך להשתטח, בלויית אחיו ר' יעקב שמואל ז"ל, על קבר אמם בבית העלמין בפרעשבורג, בשעה שהתהלך בין המצבות התעלף לפתע והניחוהו על אחת המצבות להשיב את נפשו, כעבור זמן קט כאשר חזר להכרתו, אמר לו אחיו: ר' עקיבא יוסף אחי הידעת של מי המצבה הזאת עליה הניחו אותך, הלא כאן קבר אותו המורה שלך אשר אצלו למדת בימי ילדותך ר' עקיבא יוסף נזכר על אותן דברים "ברגליך אתפוס אותך שתוציאני מן הגיהנום", עשיתי מה שעשיתי והקב"ה מסבב הסיבות שלא ידח ממנו נדח והוא פלא".

בהיותו כבן י"א הביאו אביו לפני הגה"ק בעל הכתב סופר זצ"ל לבחינה והצליח בכשרונותיו כאחד התלמידים הגדולים, הכת"ס זי"ע קיבלו מיד לשיבתו, שם למד עד גיל הבר מצוה. אחרי הבר מצוה קיים בנפשו הוי גולה למקום תורה ונסע לשיבתו של הגה"ק בעל 'מחנה חיים' בעיר סאלפעטער, משם נסע ליערגען לשיבתו הגדולה של 'המהר"ם ש"ק' זצ"ל וזמן ידוע למד בביתו של המהר"ם ש"ק. כמו"כ למד תקופה אצל הגה"ק רבי שלמה קוועטש בעל שו"ת 'חכמת שלמה' בניקלשבורג רבו זה לא האריך ימים והלך לעולמו בהיותו בן ל"ג שנה, ונתאספו תלמידיו ונועצו להמשיך בישיבה כדי שלא תתבטל וע"כ החליטו ביניהם כי בכל שבת יגיד תלמיד אחר חילוקי דרבנן בסוגיא אשר התלמידים יבחרו, התייעצות זו היתה ביום רביעי, לשאלתו ומי יגיד השיעור השבת, השיבו כי השבת לא יגידו השיעור כי הזמן קצר מלהכין, אך מכיון שרצה שיתחילו מיד בשבת הראשונה אמר להם הבחור עקיבא יוסף שאם אין אחר מי שיגיד השיעור הוא

מוכן לכך והוסיף, תבחרו לי איזה מקום בש"ס אבל בתנאי שיהיה שם תוספות כי כך מקובלני מהרבי כי במקום אשר בעלי התוס' לא חידשו קשה לחדש שם.

הגה"ק בעל הכתב סופר זי"ע הפליג מאד על גדולתו בתורה באומרו "מילא אוצרו מסוגיות ש"ס וראשונים צפונים אתו חדשים גם ישנים, ועל פיו שנונים הערוכים עלי שולחן ערוך ונושאי כליו אשר עליו חונים", עטרו בעטרת חכמים, "לעטרו בשם מורינו הרב רבי עקיבא יוסף בן מורינו הרב רבי יחיאל וכו', אשרי יולדתו והורותיו", וכן הגיד עליו עתידות, "וכל מן דין ימים ידברו לא כביר, יגיע ויעלה על ההרים, ויורה כאחד המורים, יתהלך לפני עם ה' בתומו ותורה יבקשו מעמיו, ואם כי מגדרי שלא לנסות לפני, אבל בדוק הוא לנו כי מוכשר לבא לידי מידה זו". ואחריו מילא הגה"ק המהר"ם שיק כדבריו "כי מאד ישגא אחריתו, ובמקום גדולים יעמוד לנס עמו, ויגידו בשערים תהלתו ותפארתו".

בהגיעו לפרקו הציעו לפניו כמה שידוכין בין היתר הגיעו אליו הצעות מנכבדי עשירי הארץ שהציעו לפניו נדוניא של אלפי רבבות זהובים, אך הבחור עקיבא יוסף דחה את כל אלה, הגה"ק רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל מקאלאמיע הטיל עיניו באותו עלם אשר שמע את שמעו הטוב ובו מצא איש כלבבו גם הבחור עקיבא יוסף מצא רבי הלל את אשר אהבה נפשו, ובשנת תר"כ נשא את בתו הצדיקת מרת ליבא ע"ה לאשה, ומאז היה יד ימינו של חותנו הגה"ק רבי הלל ואתו היה הולך למסעיו לצרכי הכלל ומאז היה החתן וחותנו עמלים עם הציבור ונושאים בסבלן לביצור חומת היהדות בפני המתפרצים.

כמו"כ ניהל הג"ר עקיבא יוסף ישיבה ברמה בעיר סיקס מקום כהונת חותנו והרביץ תורה לתלמידים, כאשר חותנו עבר לקאלאמיע נתבקש לשמש כראב"ד אולם הוא סירב ובקושי קיבל עליו את ההוראה ולהיות אחד הדיינים "שמורי חמי אמר לי שהוא מקבל עליו האחריות הוראתי ודיני". בימים ההם הגיעה למדינות הללו השפעת ההשכלה הברלינית וריח הריפורם עשתה שמות בארץ, כל גדולי אונגארן נחלצו להצלת השארית אך הרוח החיה אשר התייצבו בפרץ לבצר את חומת היהדות החרדית היו רבי הלל וחתנו רבי עקיבא יוסף אשר נסעו מעיר לעיר לארגן את קהלות הקודש לבל יתנו להמשחית לבוא אל בתיהם. בשנת תרכ"ב הוציא רבי עקיבא יוסף לאור את הספר "צוואת משה" והוא צוואתו של החת"ס זי"ע וכן העתיקו

בלשון יודיש דייטש להמון עם, צוואה זו היתה גנוזה י"ז שנה ולא נודעה לאיש עד שהוא מצא אותה, בין גנזי כת"ק של ה'חתם סופר' זי"ע.

בשנת תרכ"ד הוציא לאור את הספר העיקרי אשר שמו נקרא עליו ה"ה ספר "לב העברי" אשר סובב והולך על דברי החת"ס בצוואתו הקדושה ומברר, כי דבריו הקדושים של החת"ס זי"ע מיוסדים על דברי ש"ס ופוסקים

הספר חושף את צפונותיו הרוחניות, תעצומות נפשו ודבקותו הלוהטת ללא סייג במקורות ובאורחות היהדות הנאמנה, מול גלי הסער והשטנה של האירועים והתהפוכות מבחוץ ומבפנים, שמו יוצא לתהילה, והוא זוכה ליחס כבוד מנאמני התורה והמסורת, ועם זאת למשטמה ולסאת יסורים מידי מנהיגי התקונים והחידושים.

המשכילים ראו בספר הזה סכנה לביצוע מזימותיהם והחלו בעתונותם ללחום נגד הספר ומחברו, והוציאו אז כתב פלסתר בשם "כתב יושר דברי אמת" נגד הגרע"י שלזינגער וחותנו הג"ר הלל מקאלמיי, כשהגיע כתב פלסתר זה לעיר סערדאהעל מקום משכנו של הגה"ק רבי יהודא אסאד זצ"ל לא נתן להפיצם וקיבץ את כל המכתבים אשר באו לשם, וכתב גם להגה"ק בעל הכתב סופר זי"ע כי גם הוא יעשה כן לקבץ המכתבים.

ספר "לב העברי" נתפשט חיש מהם בכל תפוצות ישראל וחדר לכל ישובי ישראל והציל הספר הרבה מבחורי הישיבות אשר התכוננו להכנס להאוניברסיטאות. [הגר"א שר ז"ל ראש ישיבת סלבודקא ב"ב היה מספר ואומר ה"לב העברי" הציל אותי, ומעשה שהיה כך היה, בבחרותו החליט להכנס לאוניברסיטה וכבר נסע מהישיבה אל אחת האוניברסיטאות ברוסיה, בדרך ראה את הספר "לב העברי" והציץ בתוכו לבבו נמשך אחרי דבריו הק' ומיד החליט לנסוע חזרה לישיבה וחזר לשיבה].

ובשנת תרכ"ט הוציא בעיר לעמבערג את חלקו השני של ספרו "לב העברי" ללמד את בני יהודה קשת נגד שלשה פשעי ישראל האפיקורסית, הצדוקית, והלועזית, ונוסף עליו ספר "מערכות ישראל" מאסף ומלקט מאת חכמי רבותינו האחרונים ז"ל חכמי אשכנז, חכמי פולין, חכמי ספרד, חכמי איטליא (מתוך לשונו בשער הספר הנ"ל), המדפיס בעיר לעמבערג היה אחד מחסידי הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע ויחד עם הג"ר עקיבא יוסף נסע להתייעץ בזה עם רבו, וכידוע

הרים הצה"ק את ידו הקדושה ואמר: "כמו שנחנף ספר תהלים כך נחנף הספר לב העברי".

הגה"ק מראזין זי"ע כותב בספרו ושמעתתי מתבדרין בעלמא, שכן "חיבורי חשובים מאד אצל כל היראים, ואדמו"ר הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר ז"ל אמר, שאחת ממצות הגדולות הוא, שכל איש ישראל ילמוד בכל יום בספר לב העברי".

הגה"ק רבי עקיבא יוסף דרכו בקודש היה כשהיו לו ספקות בענינים שונים אשר לא ידע להכריע, היה בודק בספרא, בימים ההם נכנסה בלבו השתקקות לעלות ולהשתקע באר"י, והפעם כאשר בדק בספר תהלים נפתח לפניו הפסוק כי טוב חסדך "מחיים" שפתי ישבחונך (תהלים סד) ועלה בלבו הפתרון ליסע לצאנו לקבל פני קדשו של הרה"ק רבי חיים מצאנו בעל ה"דברי חיים" זי"ע ולהציע לפניו את ספיקותיו, לשב"ק נסע לצאנו, והרה"ק מצאנו זי"ע קירבו מאד והשיבו סמוך אליו, ביום השבת בסעודה שלישית כשישב ליד הרה"ק מצאנו זי"ע ויהי בעת הזמירות כאשר הגיעו לפיסקא כל שומר שבת כדת מחללו אמר הרה"ק להפסיק והתחיל לשורר לבדו, "כל שומר שבת כדת מחללו" ושם ידו הקדושה על ראש הג"ר עקיבא יוסף ודפק על מצחו ואמר הן הכשר "חבת קודש גורלו" בשעה זו גמר בלבו לעלות לאר"י "חבת קודש גורלו".

כשחזר לביתו החלו חלומות יבעתוהו וראה חזיונות בהקיץ ובחלום "מהר קום עליה" אבל לא גילה עדיין תכנית הנסיעה לאר"י לחותנו הגה"ק רבי הלל, ויהי היום וליל פסח היה כאשר חותנו הגה"ק רבי הלל זי"ע היה מיסב בביתו ובניו סביב לשולחנו, פתאום פונה לבניו בשאלה, כי מבני מוכן לנסוע לאר"י, מיד נענה לו חתנו הלל העברי ואף בתו הצדיקת מרת ליבא אשתו אמרה "אנו מוכנים", הגה"ק רבי הלל הסכים לנסיעתם ומאז החל להתכונן לדרכו לאר"י, הוא נסע לקבל את פני גדולי הדור באונגארן להפרד מהם, חותנו הגה"ק רבי הלל ל"ש, רבי מנחם א"ש, והרבי ר' צבי מליסקא זי"ע פנו במכתבי מליצותיהם אל הידידים לסדר ולשלוח לו "מעמדות" בשבתו באר"י, ואמנם כן עשו ידידיו ומכיריו הרבים.

הרב יחזקאל בעסער, מחסידי ראדומסק, פנה פעם בשאלה אל הגה"ק מצאנו-קלויזנבורג זי"ע: מה הניע אותו לחבב כל-כך את ארצנו הקדושה, ומה דחפו לפעול למענה דרך הפלגה? והנה בטרם השיבו על שאלתו, פתח הרבי את מגירת השולחן שישב לידו, הוציא מתוכה ספר קטון בשם "כולל העברים" - מחזיר עטרה ליושנה" שחיבר הגה"צ רבי עקיבא יוסף שלעזינגער

זצ"ל (חתנו של הגה"ק רבי הלל מקאלאמי זצ"ל) ובהצביעו עליו אמר: "לספר הזה ולמחברו היתה השפעה עצומה עלי. דבריהם המה שהביאו אותי להיות מקושר נפשית לארץ ישראל ולשאוף לחיות בה... הלואי והיו שומעים לקולו בשנים הקודמות, כשפירסם את ספרו, כי אז היתה כל תמונת העולם היהודי שונה לחלוטין..."

הרבי גם הוסיף: "אלמלי היו אחב"י עושים בשעתו כפי שהציע רבי עקיבא יוסף זצ"ל, יתכן מאד אשר מאות אלפי יהודים מחו"ל ואולי מיליונים ממש היו שורדים מיוון המצולה ונשארים בחיים, ולארצנו הקדושה היו פנים אחרות לגמרי... ברם, למגירת הלב, הצליחו השטן וגונדא דיליה להפריע אותו מהגשמת תכניתו..."

אחד המניעים לעלייתו לאר"י היה, לפי שבאר"י לא היה חוק גזירת המלכות ללימודי חכמות חיצוניות ולשונות העמים אשר הוא לחם בחרף נפש נגד בתי ספר הללו, הוא ראה כי אר"י הוא המקום המתאים בו אפשר לשלומי אמוני ישראל לסדר להם את חייהם ע"פ ערכי התורה והמסורה בלי מפריע, ולכן נסע לאר"י והגיע ליפו בחודש מנ"א בשנת תר"ל, ולשבת נחמו הגיע לירושלים.

מרבנותיו הגדולים ינק גם את אהבתו וערגת נפשו לארץ ישראל, כרבים מחניכי בית מדרשו של החת"ס זי"ע. הוא האמין וקיווה שבארץ ישראל תוכל היהדות הנאמנה לפרוח ולהתבצר ללא סכנת ההתדרדרות הרוחנית, שפגעה קשות ביהדות אירופה. משגמלה בלבו ההחלטה לעלות לאר"י ולחונן עפרה, זכה גם לתמיכת חותנו והחל בהכנות מעשיות לעליה. הכנות אלה נמשכו קרוב לשנה, בה ניהל תעמולה נרחבת לרכישת שטחי אדמה גדולים, וליישוב יהודים עליהם.

רבי עקיבא יוסף התקבל בהוקרה ובכבוד ע"י חכמי העיר. בשבת נחמו שנת תר"ל כבן ששה בירושלים וקבע את דירתו ובית מדרשו סמוך להר הבית, שם התפלל נוכח המקדש, והמשיך בעבודת הקודש ובלמוד תורה בשקיקה, בכל לילה היה עורך תיקון חצות מול שריד מקדשנו, כשתקוות וחזון הגאולה מפעמים בליבו, והיה מרבה לתקוע בשופר לעתים מזומנות, כדי לעורר רחמים ולהביא לישועת ישראל.

עם עלותו ארצה, נוכח במציאות העגומה ובחייהם הקשים של יהודי הארץ העיר הקדושה ובסכנות המאיימות על הקיום היומיומי הן מבחינה חומרית כלכלית והן מבחינה רוחנית. נאמן לדרכו, לא נשא פני איש ולא חת מכל. הוא הסתער בכל חום ליבו לקנא את קנאת ה', ובד בבד לחפש מזור ומרפא לתחלואי הארץ ולשיקומם הכלכלי של בניה.

אבל ימי שלותו לא ארכו, בשנת תרל"ב כאשר החלה יד ההשכלה הברלינית לנעוץ את צפרניה בחומת ירושלים עיה"ק, והגיעו בשנה ההוא שלוחים מברלין לייסד בעיר הקודש בתי יתומים ללמוד תורה עם לימודים חיצוניים, הוציא הגרע"י ספרו "קול נהי מציון" נגד הקמת בית ספר אלו ונכללו בו אזירות רבותינו שבאר"י על לימודי חיצוניות, הספר עשה עש להפך את מצימות המשכילים בברלין, ומאז החלה המלחמה נגד בתי ספר החילוניים בעיה"ק וכל השנים היה הגרע"י הרוח החיה אשר הניע את גדולי ישראל לאזור חיל נגד בתי ספר הללו, משכילי ברלין אמרו אז שאילו ידעו כי רבי עקיבא יוסף נמצא באר"י לא היו מתחילים במעשיהם, גם נגד המסיון שהשתולל אז בירושלים לצוד נפשות בני"ח לחם בחירוף נפש ומס"נ ממש, בשנות המערכה שעמד בה לא פסק מלעסוק בהגשמת תכניתו לישוב אר"י על טהרת הקודש, שהובא בפרוטרוט בספרו "מחזיר עטרה ליושנה" הלכה למעשה בד בבד הלכו אתו החזון והמעשה, היה מסייר את הארץ בכדי לקנות שטחים גדולים ליסוד המושבות.

מנהגו היה להזדרז ולהקדים בהכנה דרבה של שבת קודש מיום חמישי בשבת, אשתו הרבה צעקת ביתו הכינה הכל מיום חמישי, ובאשמורת הבוקר של יום ששי כשהיה הולך לבית מדרשו להתפלל בותיקין היו כבר החמין טמונים לשב"ק, וביום השישי לפנות ערב היה דרכו לתקוע שש תקיעות ליד חלון ביתו הפתוח וכתיוקון חז"ל (עיין מס שבת דף לה, ובשו"ע או"ח סי' רנו).

הגה"ק ר' עקיבא יוסף היה מקושר עם גדולי וצדיקי הדור, וכך כותב בכתביו: "ואני הייתי נוסע לכל הצדיקים המפורסמים במדינתנו, ומצאתי בו תועלת גדול". עוד היה זוכר כי בהיותו ילד קטן פחות משנתיים הושיבו החת"ס זי"ע על ברכיו ונתן לו עוגה לאכול הוא היה מקבל את פני צדיקי הדור גם בעניני הכלל וגם ליהנות מאורם לקבל את ברכתם הוא קיבל את פני קדשו של הגה"ק בעל "שערי תורה" זצ"ל ונתברך מפיו, וכן נסע לקבל פני של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, ונסע גם לבראד לקבל פני הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל. חיבה יתירה נודעת לו מאת הגה"ק רבי מנחם אש זצ"ל ופעם באסיפת רבנים לחיזוק דברי הפסק ב"ד נגד מנהגי הריפורם, היה דיון כי הרבנים יחזקו את דבריהם בחרם נגד הפורצים, היו שם אי אלו שאמרו כי הרבנים לא יסכימו לזאת מפחדם שהוא נגד חוקי המדינה, אז ענה ע"ז הג"ר עקיבא יוסף ואמר "כי רבנים כאלו אשר מפחדים לעמוד בפרץ מוטב

לעשות כן, אבל עם זה גם לא יערער ולא ימנע את אלה שילכו (בלי שאילת פיו) לשמוע התקיעות, אולם בהגיע ערב ר"ה נשמטו רובם כי פחדו לעשות מעשה כזה נגד רוב רבותינו הפוסקים ונגד מנהג ישראל וכדי שלא להרבות במחלוקת בפרט ביום הגדול הזה, וכן בענין הקרבת קרבן פסח...

בשנת תרנ"א י' אייר כבה אורו של עולם

חותנו הגה"ק רבי הלל זי"ע מקאלמיה, וכדבריו בספרו סיפר במעשה פלא, הייתי אז בחברון שובת בשבת באכסניא של מחו' הגאון רבי שמעון מנשה הרב דחברון זצ"ל ובער"ש כבר בא מן הגג עורב גדול על בשורה לא טובה [עיין גיטין מ"ה] אשר לא שכיח שם, וגם זה פלא כי דרכי היתה לנסוע לחברון רק באלול, ובחדר אשר לנתי בשבת ה' זולק נר א' מוכן להאיר כל הלילה ונכנס דרך חלון קטן ציפור וכיבה את הנר בכנפיה, ונשארתי בחשיכה ונבהלתי מאד מזה. ובאותו שבוע כאשר לנתי ליד החלון ומנהגי גם בחלון ביתי בירושלים ת"ו לפעמים בלילות היו מוליכין ב"מ להר הזיתים אם שמעתי בזמן שלא יכולתי לילך ללווי' הייתי רוחץ הידים לילך רק ד' אמות בתוך ביתי, ושם שמעתי באמצע הלילה לווי' גדולה נוראה במהומה עם חיל גדול רב אל מערת המכפלה [כדאי בילקוט ראובני (חיי שרה) כי נשמות הצדיקים כולם דרך מערת המכפלה יעלו וכמפורש בזוה"ק (ויחי)] וחשבתי כי זאת הלוי' של אדם גדול כפשוטו בהמון רב ומהרתי לרוחץ ידי כדי ללוות ד' אמות כמנהגי אבל תמהתי שלא נשמע כלום בעיר ולא הודיעו למחו' הרב דמתא, וגמרתי בליבי לדרוש בבוקר הדבר, ודרשתי בבוקר ואף אחד לא ידע מזה, ועוד שהלכתי לצד מערת המכפלה שהיא בדרום העיר והבית החיים הוא בצפון העיר, והי' לי לפלא. ורק אחרי שבועיים נתוודע לי הדבר שנודעתי מפטירת חמי זי"ע שהי' באותו זמן ונודע הדבר למפרע, ואח"כ דרש הספד גדול עליו, **סיפר הגה"צ ר' נטע פריינד** שמעתי מחותני הגה"צ ר' הלל שמעון שלעזינגער שהיה משמש את זקנו הגה"ק ר' עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל פ"א כשהיה גופו משותק ל"ע בחצות הלילה כשבני הבית היו ישנים על מטותיהם, היה מכה וצועק שטיינדלעך וואס פאפט איר, מיווארפט קינדער אין טייך [אבנים למה אתם מרמים א"ע הרי זורקים ילדים לנהר], אח"כ נודע שכן קרה במרחקים.

מראהו של הגה"ק ר' עקיבא יוסף זצ"ל

היה כמראה איש אלקים וכשהיה חוזר מביהכנ"ס לביתו ועבר דרך רחובות הגויים היו כמה מבין הגויים קמים לכבודו ומנשקים את שיפולי גלימתו. אולם מאד

הלל זצ"ל, ה"בית אהרן" שלח להגרע"י דרישת שלום ע"י חסידי מירושלים כשחזרו לביתם. גם ביקר במעונם של הצדיקים הק' רבי מנחם מנדל מוויזניץ זי"ע בעל ה"צמח צדיק", ואחיו הרבי ר' יעקב שמשון מקאסוב זי"ע. כן נסע להרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע וביקר ג"כ במעונו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע.

וכשנסע לקבל פני קדשו של הרה"ק

מנחם מנדל מדעש זי"ע בעל 'מעגלי צדק' לפני נסיעתו לאר"י נתן לו הרבי את מטהו למזכרת, המטה הזה היה חשוב מאד בעיניו ולא היה משתמש בזה רק לעתים מיוחדות, בעת "קידוש לבנה" שהיה מקבל פני השכינה וכדומה, והיה רגיל לומר כי אם היה לו צורך ללכת למקום שהיה לו פחד הלך והמטה הזה בידו לסגולה, כמו"כ היה לו קשר מיוחד עם הגה"ק בעל 'מנוחת אשר' מטשענגער וכשהיה פעם אסיפת רבנים בביתו של המנוחת אשר בעיני הכלל לא פתחו את האסיפה לפני בא רבינו, שהיה לראש המדברים.

וכשעלה לארץ הקודש היה מבאי ביתם

של גדולי הדור בירושלים, והגדולים היו מבקרים בביתו תכופות, היה לו קשר הדוק עם הרה"ק רבי אלעזר מנדל מלעלוב זי"ע. [הרה"ק מלעלוב היה רגיל לקבל פני הגרע"י ברגל, כמו"כ כאשר השיא הגרע"י את בתו עם בעלה הרה"צ ר' משה מרדכי חייקין זצ"ל בן חורגו של הגה"צ ר' שמעון מנשה רבה של חברון נסע הרה"ק מלעלוב לחברון להשתתף בשמחתו על אף טורח הדרך לרכוב על החמור כמה וכמה שעות בימים ההם בשנת תר"מ]

וכשהיה הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור

זי"ע בירושלים בשנת תרפ"א ונפגש עם הגרע"י אמר אז הגרע"י "אני רוצה להתקשר עם אחד אשר מאה אלף יהודים מקושרים אליו", והרה"ק מגור זי"ע שלח אז אל המוכרי ספרים לקנות את הספר "בית יוסף החדש" מהגרע"י ואמר "אני למדתי עוד בספר הזה לפני אבא ה"שפת אמת".

וידוע דעתו של הגה"ק בעל לב העברי

כדעת הרי"ף הובא בס' החינוך מצוה ת"ח שיש לתקוע בר"ה שחל בשבת עיי"ש והוציא לזה קונטרס גדול בשנת תרמ"א ברוב תקפו וחילו והציע שבשנת תרמ"ב שר"ה יחול בשבת יתכנסו בבהמ"ד רבי יוחנן בן זכאי בשעת מנחה ולתקוע שלושים קולות! הקונטרס הזה הרעיש בשעתו את העולם התורני משא ומתן גדול בענין זה בין רבינו לחכמי דורו מהם צידדו לכאן ולכאן ויש עדות מהסופר הנאמן של מרא דאתרא הגה"ק רבי שמואל סלאנט זצ"ל כי אף אמנם ודאי אינו מורה להלכה לתקוע, ומי אשר ישאל את פיו יאמר לו לא

שיהיו זוגים ולא רבנים בישראל", קם הגה"ק רבי מנחם אש ונשקו על ראשו. הגאון רע"י היה נוסע לקבל פני קדשו של הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זי"ע ולהסתופף בצלו, בכת"ק מציין הוא, כי באחת מנסיעותיו לצאנו היה לו נס שניצל מזאב טורף אשר פגע בדרכו ביער, וממשיך לספר שם כי כשהיה בש"ק מיסב על שולחנו של הדברי חיים זי"ע "הייתי מהרהר, שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול" מיד פתח הדב"ח ואמר: מדברינו רועדים שרפים וחיות ואופני הקודש, גם בגמ' מצינו מעשיות הגם שאין אנו מגיעים לתנאים ואמוראים, גם בזוה"ק מצינו מעשיות הגם שאין אנו מגיעים להחבריא קדישא של רשב"י, אבל מה שהם עשו בגדלות אנו עושים בקטנות, עכ"ל. כמו"כ יסופר כי פעם בעת ביקורו בצאנו והרה"ק בעל הדב"ח זי"ע לא היה אז בשלימות הבריאות ולא היה מיסב על שולחנו בש"ק עם קהל חסידי אלא בחדרו, אבל יחידי סגולה הסיבו יחד אתו, וע"פ הוראת הרה"ק מצאנו הזמינו גם את הג"ר עקיבא יוסף למרות היותו אז בגיל צעיר מאד. כמו"כ היה נוסע לקבל פני קדשו של הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע, פ"א בא אליו, והרה"ק מליסקא סעד את סעודתו וביקש מהג"ר עקיבא יוסף כי יצטרף לסעודתו, והוא מיאן מחשש סעודה שאינה מספקת לבעליה, הרבי הרגיש בדבר, ואמר כתיב כבד את ה' מהונך ודרשו חז"ל אל תקרי מהונך אלא מגרונוך "צריכים אפילו לחסוך מהגרונו". כמו"כ נסע לקבל פני קדשו של הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע כשנכנס אליו אמר לו "אתם נמצאים אצלנו" והראה לו הספר "לב העברי" מכורך יפה שהיה רגיל להיות על שולחנו.

גם עם אחיו הצה"ק המגיד מטריסק זי"ע

היה מקושר אליו, ומדי שנה הי' רגיל לשלוח לו מכתב להזכיר את שמו, בתפילתו הזכה, והיה רגיל בספרי צדיקים מטשורטקוב, וביחוד הספר הקדוש "מאור עינים". והיה מספר שזכה להכיר יהודי זקן בן מאה ויותר, אשר בילדותו ראה את הבעש"ט הקדוש. הגה"ק נסע במיוחד לעיר דינוב להשתטח על קברו של רבינו צבי אלימלך ה"בני יששכר", אחד מבני העיר ליווה אותו להראות לו את הציון הקדוש, אבל שעה ארוכה חיפש את הציון ולא מצא, והגה"ק החליט כבר לחזור, ומיד בא לעומתו כפרי אחד ואמר להם אתם מחפשים את הציון של הרבי, והראה להם שהם עומדים על ידו, והיה מסיים פעלנו שם גדולות, אליהו הנביא היה זה".

כמו"כ קיבל את פני קדשו של ה"בית

אהרן" מקארלין, בהיות הבית אהרן בקאלאמייע וביקר את חותנו הגה"ק רבי

ה' מקפיד שלא יצלמו אותו, ופעם אחת לא הלך לחופת נכדתו בחשש שמא יצלמו אותו בדרך לחופה, ובאמת אח"כ נודעו שעמד צלם זמן רב עד בוש כדי לצלם פני קדשו.

ועוד סיפר הגה"צ ר' נטע פריינד זצ"ל ששמע מהרה"ח ר' דוד סענדר שהיה אחד המתפללים במנין של הגה"ק רבי עקיבא יוסף זצ"ל כאשר היה סגי נהור רח"ל, ואמר ר' דוד שזוכר כאשר פעם אחת ניגש ר' עקיבא יוסף (הגם שלא ראה) אל בחור אחד ואמר לו שיפשיט את מעילו מעל גופו, מחמת שיש בו שעטנז (טו אויס דעם מאנטל. עס איז שעטנז)

סיפר אחד בעת אשר ראה כאשר בא לפניו תלמיד אשר לא ראה אותו כ"ו שנים כאשר נכנס אמר, היום בזכרוני אמרתי מי יתן ואמצאך, והיום ב"ה באת אמר לו למה? והשיב חשבתי דרכי אשר זה כ"ו שנים הי' לך דין תורה עם חברת גמ"ח בעיר גאלנטע ויצאת חייב אעפ"י שהייתי אז יותר בקי בחו"מ מעתה מ"מ כעת נפל בדעתי שיש מקום לזכותך, אמרתי איך אמצא אותך לפייסך, וב"ה כי זה היום ה' שלח אותך לפני. [כל כך הי' מארי דחושבנא]

סיפר הגה"צ ר' מרדכי אהרן שיינבערגער בעיה"ק ירושלים ת"ו, שאביו הגה"צ רבי יוסף חיים זצ"ל בימי ילדותו בהיותו כבן תשע היה לו יסורים גדולים בידו השמאלית, והיה כואב לו מאוד, ושלח לו אביו הגה"צ רבי מנחם מאניש זצ"ל שילך אל הגה"צ רבי עקיבא יוסף זצ"ל שיברך אותו, והוא ציוה לו שיתחיל להניח תפילין על ידו ועי"ז יפסקו לו היסורים, וכן הוה.

בשנת תרע"ח נפטרה על פני רבינו אשתו הצדקנית מרת ליבא ע"ה, בתו של קדוש ישראל הגאון הצדיק רבי הלל ל"ש זי"ע, אשת חיל עטרת בעלה, אשר במס"נ עמדה לימין בעלה ועזרתו בקדש בכל הענינים והמצבים, נשאה בעול הבית בחכמה ובצדקתה להפליא, היא ידעה לקיים מה שאמר לה אביה הקדוש זי"ע בעת נשואיה "אני נותן לך בעל אשר אם לא הייתי חושש מפני עין הרע. הייתי כותב עליו דברים אשר היו מרעשים את העולם, תדעי להשגיח עליו", תקצר היריעה מהכיל לספר מגודל צדקתה, "אני טפל לה ביראת שמים" אמר הגה"ק בתוך דברי ההספד עלי, יהי זכרה ברוך.

כבר פירש החת"ס זי"ע ברצות ה' דרכי איש גם אויביו, אם שניהם רצוים לפני השי"ת אז ישלים אתם נעשה שלום ביניהם (חוט המשולש) וכן הי' זה אצל הגה"ק הלב העברי שבמרצת השנים

מתנגדיו לשעבר הרכינו ראש לפניו, הכירו את "יוסף הצדיק" גדולת תורתו וצדקתו וכמה מהם השתדלו לידבק בזרעו ו"חיתון נעשו יפות" ביניהם ובין זרעם.

כשישבו הגאונים הגאון בעל לב העברי ומרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד רבה של היהדות החרדית בירושלים כמחותנים, אשר יוצאי חלציהם השתדכו זה עם זה, פנה הגרי"ז אל הגאון ואמר סימן לדבר שהמחלוקת הי' לשם שמים כי נהיו למחותנים. [וכמאמר הרבי מקאצק כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים, זאת אומרת דוקא כאשר מחלוקת שלהם הוא לש"ש סופה להתקיים כי בעבור הזמן ישתדכו ילדיהם זה בזה, וכך יהיו לאחד עכ"ל],

מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע, שנמנה בשעתו בין ממוני "כולל שומרי החומות" - היה נוהג לבקר אותו בביתו מדי שבוע בכל יום רביעי, ודברו בענינים העומדים על הפרק.

בסוף ימיו הכירו כולם כי רוח ה' נוצצה בו ומאבקיו היו בלתי לה' לבדו, ברבות הימים נקשרו עוד כמה קשרי משפחה בין יו"ח ובין בני משפחות המתנגדים הגדולים, ורבנן עבדי שלמא בהדי הדדי.

גם בשנותיו האחרונות אף שהיה הגאון כלוא בבית מדרשו אשר בביתו היתה מצודתו פרוסה למרחוק והתענין תמיד בכל המתרחש בעולם, אז כשהגיעה אליו ידיעה כי בעיר בגדד מתכווננים להקים בית ספר חילוני ע"י (כ"ח) אליאנס, ערך מכתב אל הגאב"ד הגאון רבי עבדאללא סומך זצ"ל לסכל את המזימה.

בשנות מלחמת העולם הראשונה, נכנס אליו פעם ביום ראש חודש אחד תלמידו הגה"צ רבי יוסף חיים שיינבערגר זצ"ל, אמר לו הגה"ק: חז"ל אמרו חלום א' מס' בנבואה, העולם אומר גם ניגון א' מס' בנבואה, היום בתפלת מוסף עלה בדעתי הניגון אשר הקוזאקים בסלאוויטא שוררו בשעה שהיכו את בני הרב מסלאוויטא, (כידוע הדפיסו הללו את הש"ס בלי רשיון הצנזורה, ודינם יצא להעמיד שתי שורות של שוטרים ואלות בידיהם, ובני הרב בתווך יעבורו כשהשוטרים מכים באלותיהם על ראשם) וסיים דבריו מי יודע מה נשמע עכשיו בקעשינוב? ולאחר זמן הגיעו ידיעות כי באותו הזמן פרצו פוגרומים בעיר זו ונשפך דם ישראל ה".

בני ירושלים היו רגילים לפנות אליו בבקשותיהם להתפלל על חולים ועל כל צרה שלא תבוא, ואף העירו אותו משנתו,

אפי' כמה פעמים בלילה, כשהיו צריכים להזכיר חולה או מקשה לילד, וכמה פעמים ראינו שהיה אומר אחר תפילתו כרבי חנינא בן דוסא בשעתו, זה חי וכו' וראו בו פלאים.

הגה"ק רבי חיים שאול הכהן דויק זצ"ל מראשי המקובלים בעיה"ק היה מבקר אותו כמעט מדי שבוע בערב שבת והיה מפציר בו להתברך על ידו, ובהיותו כהן מיאן לברכו, אולם לאחר הפצרות רבות פרש ידו מעל ראשו ובירך אותו מרחוק.

בשנותיו האחרונות תקפה עליו חולשתו ולא היה יכול לצאת מביתו, והיו צריכין לשאתו על כסאו, ועם כל חולשתו הגדולה לא רצה שיעברו עליו חודש ימים שאל יראה את הר הבית ובראיית בית המקדש בחורבנו, ותמיד העבירוהו למקום גבוה שמשם רואים את הר הבית, פעמים נשאו אותו אז על כסאו אל הכותל המערבי ושמחתו בזה היתה עצומה.

בשבועותיו האחרונים התחיל להתכוון לשעתו האחרונה להחזיר נשמתו ליוצרו, הוא קרא אליו את נכדו וציוה לו כי לאחר פטירתו בעת אשר יוציאוהו מביתו יעמדו עם מטתו ע"י המזוזה ויניחו עליה יד ויכוונו אליו ויאמרו, "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי",

שבועיים לפני פטירתו בליל א' של פסח כשהוא מיסב עם בניו על הסדר. התחיל לסדר לפניהם את ברכת יעקב לבניו לפי מותו וכל הסדר נסב על דרך זו, כמה ימים לפני הסתלקותו והוא חולה וחלוש רמז שכבר הגיע עתו ומאז מרחשין שפתותיו ולא פסק פומיה מגירסא, ביום החמישי האחרון אמר האדם צריך לתת דין וחשבון על כל ימיו ואני יודע את החשבון, ועל היום זה לא ידעתי, בימיו האחרונים התחיל להזכיר צדיקים מעולם העליון בשמותיהם שבאו לביתו, ואמר בלשונו הק' "הרבי [החת"ס] כאן", והי' ביום השישי ערש"ק בעת הדלקת הנרות הזכיר לתקוע שש תקיעות (עיין כמנהגו תמיד לתקוע שש תקיעות (עיין לעיל) ומיד החל לברך את בניו ונכדיו וכל האנשים שהיו אז בביתו כשהוא מניח ידיו על ראש כל אחד בברכתו,

וגם אני נכדו זכיתי להיות בין המתברכים. את ידיו הקדושים הטיל על ראשי וברכני שעה ארוכה, שפתיו היו מרחשין ולא פסק פומא ופניו דומים ללהבות אש, והכרת פניו ענתה בו שהוא דבוק בקוב"ה ושכיניתה.

ובליל שב"ק ב' דר"ח אייר שנת תרפ"ב בחצות הלילה הבחינו בו כשהוא דופק בידו על לבו כאומר וידוי, הקהל

הרב שמילא את הבית עמר בהתרגשות, כי יראה חכמים ימותו (עיי' יו"ד סי' שלט סעי' ד) וכעלות השחר עלה בסערה השמימה, **בצוואתו הקדושה** צוה שיטבלו אותו במקוה טהרה ובעת הטבילה וכן בעת הכנסתו בקבר יתקעו בשופר.

במוצש"ק נהרו לביתו להלוויתו קהל ירושלים וכל גדולי ירושלים, ובעת הלוויה הספידוהו כמה, ובין המספידים היה גם מרן הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שהשמיע בהספדו גם דברי וידוי ובקשת מחילה באמרו, לא הבננו אותו, והלוויה המשיכה את דרכה להר הזיתים, וחתנו כבנו

הגה"צ רבי דוד בהר"ן זצ"ל הוא סידר את הכנסתו בקבר, וחתנו הרה"ג ר' פנחס צבי שיינבערגער זצ"ל תקע בשופר כצוואתו הנ"ל, מפני שבניו לא הלכו ללוותו כמנהג ירושלים, בראשונה הביע את רצונו לכרות קברו ע"י קבר רבו המקובל

הגה"ק רבי אהרן פאריז בעמח"ס "מעיל קודש ואפר יצחק" ראש ביהמ"ד המקובלים קהל חסידים בית א-ל, אולם אחר שנפטרו על פניו אשתו הצדיקת מרת ליבא בת הגה"ק רבי הלל זצ"ל ובנו הגה"צ ר' דוד זיידא זצ"ל הסכים שיביאו אותו למנוחות ליד קבריהם בהר הזיתים.

דברי תורתו נדפסו בספריו הרבים שהו"ל במשך ימי חייו, ואלו הן: א. "ברית עולם" ב. "תורת יחיאל". ג. "תוספת בן יחיאל" על 'תנא דבי אליהו'. ד. "עם סגולה". ה. "לב העברי". ו. "קול נהי מציון". ז. "שמו משפט", ועוד.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן מקורות:
תולדות רבינו בהקדמתו לס' "תורת יחיאל".
הילולא קדישא מהרב שיק ז"ל

"בקשה ואזהרה" חוסו ורחמו על נפשכם ועל נפש זרעכם ובתיכם ועל נפש כל ישראל וקבלו על עצמכם לא לדבר בבואכם אל הקדש עד לאחר גמר התפלה (כרם שלמה)

לעילוי נשמת הרב החסיד ר' נפתלי רוקח ז"ל
בן הרה"ח ר' אלתר אליעזר ז"ל נלב"ע ד' אייר תשס"ה
הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' אהרן שליט"א

לעילוי נשמת הרב החסיד ר' משה פולק ז"ל
בן הרה"ח ר' שמואל מרדכי ז"ל נלב"ע ג' אייר תשמ"א
הונצח ע"י בנו הרב החסיד ר' דוד שליט"א

לעילוי נשמת האשה החשובה המחנכת הדגולה מרת אסתר ברכה ע"ה בת הרב החסיד ר' אהרן הכהן ז"ל
אשת שיבלחט"א הרה"ג ר' שמואל קוזולבסקי שליט"א נפטרה י"ג ניסן תשפ"ה תנצב"ה

לע"נ האשה החשובה מרת חישא עטיל (אטה) ע"ה
בת הרב החסיד ר' יוסף ז"ל אשת שיבלחט"א
הרב החסיד ר' ברוך פריינד שליט"א
נפטרה בשביעי של פסח תשפ"ה תנצב"ה

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת גיטל עלקא ע"ה
בת הרב החסיד ר' יוסף ז"ל
נפטרה ב' אייר תשע"ח
הונצחה ע"י בנה הרב אפרים וובר שליט"א

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת טילא רבקה ע"ה אשת שיבלחט"א הרב החסיד ר' אברהם ארי' שלום בן ציון שליט"א
בת הרב החסיד ר' דוד ז"ל נפטרה ג' אייר תשפ"ה הונצחה ע"י בנה הרב החסיד ר' דוד שליט"א

"התחזקות יומית" דברי חיוזק והדרכה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במערכת "אוצרות בעלזא" שמעו ותחי נפשכם בארה"ק 02-3011614 בארה"ב 3131771-1605

לעילוי נשמות הרה"ג ר' יצחק דוד פריעדמאן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל	לעילוי נשמות האשה החשובה מרת גיטל עלקא ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל נפטרה ב' אייר תשע"ח תנצב"ה (הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו)	לעילוי נשמות הרה"ח ר' צבי אליהו שטרנאס ז"ל בן הרה"ח ר' ליפא ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשע"ד תנצב"ה	לעילוי נשמות הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל תנצב"ה	לעילוי נשמות הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה
לעילוי נשמות הרב החסיד המפור' פרץ שטראסבורג ז"ל בן הרה"ח ר' יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת יהודית ע"ה בת החבר' ר' יוסף ז"ל הונצח ע"י בנו הניח"ס הנכבד הרה"ח ר' יוסף שטראסבורג שליט"א	לעילוי נשמות העסקן המפור' הרב החסיד ר' יואל בן ציון פרקש ז"ל בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל נלב"ע ט' אדר תש"פ הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו תנצב"ה	לעילוי נשמות הרה"ח ר' יחיאל אויש ז"ל בן הרה"ח ר' בנימין אב"י ז"ל נלב"ע י"ב תשרי תשס"ו תנצב"ה וזוגתו האשה החשובה מרת שפרה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף שאל ז"ל	לעילוי נשמות הרב החסיד המפור' ר' יצחק ווייס ז"ל בן הרה"ח ר' משה ז"ל נלב"ע ל' מרחשון תשפ"ג הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמות ר' מנחם שמואל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל וזוג האשה החשובה מרת יוטל פריעדמאן ע"ה בת הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל (הונצחו ע"י המשפחה החשובה שיחיו)
לעילוי נשמות הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן ז"ל בן הרה"ח ר' שלמה יוסף הכהן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת נחמה ע"ה בת הרה"ח ר' אליהו ז"ל הונצחו ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמות האשה החשובה מרת רבקה פיגאל איגל ע"ה בת הגה"ח ר' שמחה בונים ז"ל הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו תנצב"ה	לעילוי נשמות הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל וועטנשטיין ז"ל נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג הונצח ע"י בנו הרה"ג ר' אהרן אליהו וועטנשטיין שליט"א דומ"ץ דקחילתו הק' גבעת זאב	לעילוי נשמות הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל הונצחו ע"י בנו הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א	לעילוי נשמות האשה החשובה מרת ברכה ע"ה בת הרב החסיד ר' דוד מנשה זינגער ז"ל אשת שיבלחט"א הרב החסיד המפור' ר' משה ביגליאזאן שליט"א נפטרה בשב"ק ה' תמוז תשפ"ג הונצחה ע"י בית חתניה החשובה שיחיו
לעילוי נשמות הרה"ח המפור' ר' מנחם אליעזר אסטרייכער ז"ל בן הרה"ח ר' יצחק שמעון ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל	לעילוי נשמות הרה"ג ר' יהונתן בנימין קליין ז"ל בן הגה"ח ר' ישראל ז"ל נלב"ע ביום שב"ק שבת תשפ"ב תנצב"ה	לעילוי נשמות האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת שיבלחט"א הרה"ח ר' יהודה שליט"א נלב"ע ל' ניסן תשע"ו הונצח ע"י אביה הרה"ח ר' יהודה איינהורן שליט"א	לעילוי נשמות הגה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל בהרצא נביד וואדנערט רבי שמעון יחזקאל זאקל ולע"נ הרה"ח ר' אליעזר צבי ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל ולע"נ האשה החשובה מרת הענדל ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל	לעילוי נשמות הרה"ג ר' פנחס מאיר גאנצפריד ז"ל בן הרב החסיד ר' אליעזר דוד ז"ל נלב"ע י"ד כסלו תשע"ד הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו